

COMMISSION SPECIALE CHARGE D'EXAMINER LA GESTION DE L'EPIDEMIE DE COVID-19 PAR LA BELGIQUE

du

LUNDI 19 AVRIL 2021

Après-midi

BIJZONDERE COMMISSIE BELAST MET HET ONDERZOEK NAAR DE AANPAK VAN DE COVID-19-EPIDEMIE DOOR BELGIË

van

MAANDAG 19 APRIL 2021

Namiddag

La réunion publique de commission est ouverte à 14 h 08 et présidée par Mme Laurence Hennuy. De openbare commissievergadering wordt geopend om 14.08 uur en voorgezeten door mevrouw Laurence Hennuy.

Hoorzitting met Dr. Paul Pardon, Chief Medical Officer België en voorzitter van de Risk Management Group (voortzetting).

Audition du Dr. Paul Pardon, Chief Medical Officer Belgique et président du Risk Management Group (continuation).

La **présidente**: Chers collègues, veuillez tout d'abord nous excuser pour les problèmes de connexion avec Zoom.

Nous accueillons aujourd'hui le professeur Paul Pardon pour la deuxième partie de son audition. Il nous a transmis cette nuit un document très complet de 140 pages, qui contient les réponses à vos questions. Il survolera le document en mettant en lumière celles qui lui paraissent les plus importantes. Puis, vous pourrez lui en poser de nouvelles.

Paul Pardon: Mevrouw de voorzitter, geachte leden van de commissie, zoals beloofd tijdens de hoorzitting van oktober, keer ik terug naar de commissie. Toen heb ik vooral, zoals gevraagd, de chronologie toegelicht.

Er werden toen ook al heel wat vragen gesteld. Een deel daarvan heb ik tijdens die hoorzitting zelf beantwoord. De resterende antwoorden op de in totaal ongeveer 230 vragen hebt u intussen gekregen. We hebben echt geprobeerd u een zo transparant mogelijk antwoord te geven. Ik hoop dat dat bijdraagt tot de tussentijdse evaluatie van de crisis en het crisisbeheer. Sommige van de vragen waarop een antwoord verwacht wordt, zijn moeilijk. Ik ben die vragen niet uit de weg gegaan,

door bijvoorbeeld te zeggen dat ik er niet bij betrokken was, hoewel dat voor een aantal dossiers inderdaad het geval is. Ook nu zal ik u antwoorden wat ik kan, in de mate dat ik er iets over kan vertellen of erbij betrokken was.

Het lijkt mij ook niet de bedoeling het document dat u is bezorgd, nu stap voor stap voor te lezen; dat is alleen maar voor iedereen tijdrovend. De bedoeling van de evaluatie is na te gaan welke lessen we eruit kunnen trekken. Ik zal enkele antwoorden in die zin toelichten.

Welke uitdagingen zou u met de kennis die u vandaag hebt, als eerste met het oog op de toekomst in de gezondheidszorg aanpakken, luidde een van de vragen.

Uit de crisis zullen uiteraard een veelheid aan lessen worden getrokken. De kunst zal zijn een goede keuze te maken tussen enerzijds wat we best prioritair aanpakken en anderzijds datgene waarmee we op termijn het grootste effect in de gezondheidszorg kunnen bereiken of, met andere woorden, wat tot de grootste gezondheidswinst voor de bevolking in het algemeen kan leiden. In die zin is de zorg voor de gezondheid dan ook niet louter een taak voor het gezondheidszorgsysteem als zodanig, maar moet deze holistisch benaderd worden. Aan welke uitdagingen denk ik dan? Dat is overigens breder dan wat er nodig is in het licht van een crisis.

Het gaat bijvoorbeeld ook over de versterking van de weerbaarheid van ons gezondheidszorgsysteem, zowel binnen als buiten de ziekenhuizen en zorginstellingen, met de intensifiëring van de samenwerking in de ziekenhuisnetwerken. Dat is uiteraard een hele boterham.

Daarnaast moet er worden geïnvesteerd in preventie op meerdere vlakken. Zo is er voldoende

aandacht nodig voor aspecten die het gedrag van de bevolking bepalen. Hoe kunnen wij ten goede inspelen op het gedrag van de bevolking? De noodzaak daartoe hebben we tijdens de covidcrisis gemerkt. Wij worstelen nog steeds met dat aspect. Het komt neer op de vraag hoe we mensen ervan kunnen overtuigen tijdens deze crisis en meer algemeen om een betere gezondheid na te streven. Dus moeten we er ook oog voor hebben dat een en ander ook in het onderwijsprogramma kan worden opgenomen, bijvoorbeeld het belang van een gezonde levensstijl.

Voorts is er aandacht nodig voor de uitbouw van de diensten volksgezondheid op de verschillende niveaus die een rol spelen in de crisiscoördinatie, niet alleen strategisch maar ook operationeel, met specifieke experten. Het moet daarbij zeker ook gaan om experten in de volksgezondheid, waar momenteel een enorme schaarste aan is, experten met een brede kennis op het gebied van de volksgezondheid. Die experten moeten ook zitting hebben in de beslissingsorganen. Daarnaast zijn er specifieke experten op basis van hun vakgebied in de adviesorganen nodig.

Ook een valorisatie van het beroep van arts en verpleegkundige is belangrijk, wat onder andere betekent minder administratieve overlast in de zorgverlening en de verbetering van de aantrekkelijkheid van het beroep, niet alleen door een redelijke verloning maar ook door aandacht voor het typisch menselijke zorgelement, namelijk de bewogenheid voor de medemens, die toch een typisch kenmerk is voor het beroep. Dat is vrij uniek en heel waardevol, zeker voor wie kwetsbaar is en afhankelijk van anderen. Voorts is een solide duurzame financiering nodig van het gezondheidszorgsysteem, dat betaalbaar en vlot toegankelijk moet zijn en optimale kwaliteit moet leveren.

Nu moeten ziekenhuizen naast de budgetten die ze van de overheid krijgen, bijkomende systemen zoeken via onder andere de opdrachten op inkomsten van artsen. Dat betekent ook dat onderzoeken en analyses allicht meer doordacht en efficiënter moeten kunnen gebeuren. Het delen van gegevens moet worden geoptimaliseerd en de patiënt moet worden geresponsabiliseerd.

Een andere vraag was welke uitdagingen mijns inziens met de kennis van vandaag anders aangepakt kunnen worden.

Als we verder in het verleden kijken, blijkt in ieder geval de nood aan maatschappelijke investeringen in degelijk uitgebouwde klassieke volksgezondheidsdiensten. Op dat vlak had het in ieder geval

anders aangepakt kunnen worden. Dat aspect is wat in de vergetelheid geraakt. Na de Spaanse griep werden er stelselmatig meer medicijnen en vaccins ontwikkeld. Zo is er een cultuur ontstaan waarbij we dachten alles op die wijze te kunnen beheersen. Maar dat is niet het geval gebleken. Het is belangrijk die middelen voor die gezondheidsdiensten opnieuw vrij te maken, in plaats van ze zoals in het verleden stelselmatig af te bouwen, zeker in een wereld met alsmaar meer mensen, globalisering en verstedelijking met indringing in de natuurlijke habitats en dus een toenemend risico op besmetting met ziekteverwekkers, waaronder nieuwe ziekteverwekkende biologische agentia, vooral als die het potentieel hebben zich vlot onder de bevolking te verspreiden en er geen afdoende behandeling tegen bestaat. In dat verband lijkt het logisch dat we bvb een defensie hebben – en defensie ligt mij na aan het hart – maar het moet evenzeer logisch zijn dat we ook inzetten op andere bedreigingen voor de gezondheid; er is dus niet alleen een verweer tegen conflicten nodig, maar ook moet men andere aspecten ter bescherming van onze maatschappij, ter bescherming van het leven, ter bescherming van de gezondheid mee in rekening nemen.

Welke verbeterpunten kunnen in deze crisis worden geïdentificeerd?

Uiteraard was er de afwezigheid van de strategische stock van de maskers. Een aandachtspunt is ook de snelle beschikbaarheid van andere medische hulpmiddelen en geneesmiddelen. Men moet nagaan of het niet mogelijk is om bepaalde zaken in België te produceren, bijvoorbeeld maskers. Bij geneesmiddelen zal dat wel moeilijker liggen, ook al kunnen we een aantal zaken wel in België produceren. Dat zou dus meer armslag geven. Een bijzonder punt als we het hebben over de strategische stock, is dat we er niet alleen moeten hebben, maar ook dat we die bewaren en controleren. Dat zult u weten uit de documenten, die u ter beschikking hebt.

Een ander verbeterpunt is de duidelijke bepaling van ieders bevoegdheden en verantwoordelijkheden, in het bijzonder voor crisisaspecten. We hebben wel wat tijd verloren in de crisis met het bepalen van wie voor wat bevoegd is en wie voor wat verantwoordelijk is. De twee gaan samen en dat is een belangrijk punt. Het is niet dat men pas verantwoordelijkheid moet opnemen als iets verkeerd loopt. Als men bevoegd is voor iets, neemt men de verantwoordelijkheid ook op. Die zaken moeten goed gedefinieerd, goed bepaald zijn.

Een snellere centrale coördinatie was allicht ook

beter geweest, ondersteund met verschillende werkgroepen, vooral ook om dubbel werk te vermijden en uiteraard gelet op de grootte van de crisis. Het gebruik van bestaande structuren is ook een belangrijk punt. De structuren die men heeft, moet men gebruiken en respecteren, met zo nodig uitbreiding van sommige ervan, zoals Ceval. De eerste Ceval onder voorzitterschap van Tom Auwers functioneerde zeer goed.

Als men die structuren bepaalt, is het belangrijk dat daarvan een duidelijke omschrijving is en dat duidelijk wordt bepaald wat de opdrachten zijn, wie wat doet en welke adviesvraag men aan wie richt, met de bedoeling om overlap tussen de organen te vermijden.

Ook belangrijk is een sterke vertegenwoordiging in de RMG van vertegenwoordigers met beslissingsrecht, zoals dat trouwens is voorzien in het protocolakkoord, om te vermijden dat beslissingen moeten worden uitgesteld en zaken naar het kabinet moeten worden teruggekoppeld. We weten natuurlijk dat dit niet altijd mogelijk is. Er zullen altijd zaken zijn die men met collega's of met de hiërarchie dient te bespreken, maar het is toch belangrijk dat men in een belangrijk orgaan als de RMG mensen heeft met een voldoende mandaat. Het is ook van waarde dat men bepaalt, bijvoorbeeld nu, wat wordt beslist in de RMG en hoe de taken zich verhouden ten opzichte van de IMC en het OCC.

Ik heb al gezegd dat er aandacht moet zijn voor de sterktes van de bestaande structuren. Waarom? Omdat het elkaar kennen en het gewoon zijn van met elkaar te werken in vredetijd een ongelooflijke meerwaarde betekent als men crisissituaties moet aanpakken. Ik kan dat niet genoeg benadrukken.

Een ander belangrijk punt is de duidelijke en uniforme communicatie ten aanzien van het grote publiek. Dat is primordiaal om de mensen mee te hebben in het goed opvolgen van de maatregelen. Die communicatie moet ook voldoende georiënteerd zijn op specifieke doelgroepen. Dat kan door het helder uitleggen van de redenen *waarom* de maatregelen worden genomen. Dat is een heel belangrijk punt. Men moet niet enkel maatregelen afkondigen, men moet ook duidelijk uitleggen *waarom* men dat doet. Als men merkt dat er in de media tegengestelde meningen worden verkondigd, moet men ook zeggen *waarom* men voor iets anders opteert.

In die context is het belangrijk dat er betere afspraken zijn met de vierde macht, met de media, met de journalisten, over een meer serene communicatie, zonder dat er te frequent naar de

controverse wordt gezocht. Heel vaak, als er zaken gebeuren en beslissingen worden genomen, zijn de eerste vragen die worden gesteld: had men dat niet anders, had men niet eerder... Ik vind dat niet altijd bevorderlijk voor het beleid dat de overheid wenst te voeren. De media hebben daarin toch ook een zekere verantwoordelijkheid.

In die context is het belangrijk dat men de nodige aandacht heeft voor het nastreven van voldoende coherentie van het mediamateriaal met de afgekondigde maatregelen. Ik bedoel daarmee zeker niet dat wij in communistische toestanden van censuur moeten terechtkomen. Ik geef een eenvoudig voorbeeld. Als men het heeft over afstand, toon dan geen beelden waar dat, onbewust, totaal anders is. Let daarop.

Heel waardevol vond ik ook dat een renner als Wout van Aert zegt dat het niet oké was dat al dat volk aan de eindmeet stond. Zulke dankbare uitlatingen van topsporters moeten we omhelzen, omdat het hun bewogenheid met het beleid van de overheid toont. Dat zijn zaken die men moet accentueren.

Een ander punt is meer armslag bij het bepalen van reisverboden. We zitten uiteraard met de Europese context, maar op bepaalde momenten is het toch wel belemmerend geweest dat we reizen enkel maar sterk konden afraden maar niet verbieden, en de consequenties daarvan moesten dragen, enzovoort. Ook meer armslag voor de quarantaineopvolging zou goed zijn, omdat die maatregel het algemeen belang dient.

Tot slot is er ook nood aan een langetermijnvisie, met bepalingen waartegen we ons willen beschermen en waar we de accenten leggen, met daarmee samenhangend een langetermijn-investering.

De volgende vraag gaat over de stocks. Ik heb u aangegeven dat ik die vragen niet uit de weg zou gaan. Inzake het dossier van de vernietigde stocks was ik niet betrokken bij de beslissing tot vernietiging van die stocks. Alles in dat verband was al beslist. Het betreft een dossier dat ik eind 2018 heb overgenomen. Het enige wat toen nog ontbrak, was de bestelbon, die nog diende te worden bezorgd. Daarvan had ik wel weet. Bij de beslissing ben ik echter nergens betrokken geweest.

Ik begrijp dat er daarover vragen zijn. Ik zal u de informatie geven die ik weet uit mails en uit beschikbare documenten, die ik de voorbije tijd heb gelezen en die u ter uwer beschikking hebt.

De vraag was of ik kon bevestigen dat de twee

opties de vernietiging of de verplaatsing waren. Uit de documenten maak ik op dat er blijkbaar eerst een vraag was tot verplaatsing van de stock naar een farmaceutische stockageplaats. Daarna waren er op een bepaald ogenblik blijkbaar twee opties, namelijk het verplaatsen of het vernietigen, waarbij ook het tijdelijk verplaatsen naar Campus Vesta ter sprake kwam. Dat laatste werd uiteindelijk niet weerhouden, omdat het geen oplossing bood. Een bijkomend punt is dat er geen garantie was dat de maskers nog te gebruiken waren.

Een andere vraag was of ik kon bevestigen dat de resterende strategische voorraad is vernietigd, omdat die optie goedkoper was dan het verplaatsen van de stock.

Kan ik bevestigen dat die optie goedkoper was? Neen, ik kan dat niet zonder meer bevestigen. De stock diende blijkbaar te worden verplaatst, omdat de stockageplaats moest worden vrijgemaakt. Tezelfdertijd werd gesteld dat de maskers niet in ideale condities werden bewaard. Als ik de documenten nalees, is dat de hoofdreden waarom de optie van het vernietigen van de maskers werd overwogen.

Ik neem ook aan dat, indien men ervan overtuigd was geweest dat de maskers nog van goede kwaliteit waren en zonder problemen in nood zouden kunnen worden gebruikt, er wel een oplossing voor de verdere stockage zou zijn gevonden, ook omdat met het beschikbare budget – u weet dat er ook budgettaire vragen waren – slechts een deel van de stockagekosten voor 2018 nog moest worden gefinancierd.

Men heeft mij ook de vraag gesteld hoe ik achteraf de sequentie rond de heraanleg van een nieuwe strategische voorraad evalueer: waar zaten de bottlenecks en wat zou ik anders hebben gedaan? Ook hier vraagt men mijn persoonlijke mening over een dossier waar ik tot eind 2018 niet bij betrokken was, maar dat geeft mij wel het voordeel wat afstand te kunnen nemen van het dossier. Dat neemt echter niet weg dat het lastig en bijna onmogelijk is om hierop te antwoorden, omdat men bij een reactie op deze vraag volledig abstractie moet maken van wat wij nu weten. De vraag is uiteraard in een evaluatie als deze absoluut terecht en zij moet op zijn minst worden gesteld. Daarom zal ik ook proberen om u een zo transparant en getrouw mogelijk antwoord te geven.

Met de kennis van vandaag was het zonder twijfel beter geweest dat bij de vernietiging van de stock ook een vernieuwing was geïnitieerd. Ik weet niet in hoeverre daar toen over is nagedacht. Eigenlijk is dat de kern van de zaak: welke beslissing zou toen door alle politieke verantwoordelijken samen

zijn genomen? Zou toen de politieke bereidheid hebben bestaan om de financiële middelen daarvoor vrij te maken en deze elders te besparen? Dat is volgens mij de kernvraag: zou men toen die middelen hebben vrijgemaakt? Welke elementen had men allicht in rekening genomen?

In die periode, na de aanslagen van 22 maart 2016, is het aannemelijk dat het accent aangaande voorbereiding en investering daarin sterk werd bepaald door de mogelijkheid van aanslagen waarbij niet-conventionele wapens worden gebruikt, dus CBRN-wapens of chemische, biologische, radiologische en nucleaire wapens. Ook buiten de FOD Volksgezondheid was men intenser bezig met CBRN en terrorisme. In januari 2018 was het dreigingsniveau voor ons land wel aangepast naar niveau twee op een schaal van vier, wat betekende dat het OCAD inschatte dat de dreiging was afgenomen en dat een aanslag minder waarschijnlijk was geworden, maar niet dat er geen dreiging meer was.

Mogelijk werd de nood ook onderschat, door het feit dat de H1N1-pandemie in 2009 niet zo hard had toegeslagen als verwacht.

Ook was de aangelegde stock niet gewoon opgebruikt. Neen, een deel ervan, namelijk de FFP2-maskers, was jammer genoeg vervallen en vernietigd. Nu waren er 22 miljoen andere maskers, namelijk Delta-maskers, aan de beurt, die op de koop toe blijkbaar ook nog eens in suboptimale omstandigheden waren opgeslagen. Kennelijk waren ze te onveilig om nog te worden verdeeld en benut bij een eventuele epidemie of pandemie.

Een goedkope stockageplaats voor deze, en dus ook voor toekomstige, lag op dat moment niet onmiddellijk voor de hand. U kent de context, de maskers lagen bij Defensie, ze moesten daar weg en dergelijke meer. Mogelijk speelden nog andere zaken mee, zoals de context van de regering in lopende zaken.

Dit alles samen kan het enigszins begrijpelijk maken dat er toen geen actieve bereidheid was om stappen te zetten om de stock te vernieuwen. Maar zoals aangegeven, de vraag had toen beter op de politieke tafel gelegen. Het mogelijke antwoord zullen wij nooit weten en ik ben niet zeker of men toen de nodige budgetten zou hebben vrijgemaakt.

Dan kom ik aan een laatste punt dat ik zal toelichten, namelijk aspecten die ik deze commissie kan meegeven om u in te verdiepen, wat betreft verbetering en pandemievoorbereiding. Naast de aspecten die ik zal vernoemen, zijn er zeker nog andere die onze nadere aandacht zullen

opeisen, ook omdat het voor degenen die actief betrokken zijn bij de crisisaanpak, eigenlijk nog niet mogelijk is om, in volle crisis, een evaluatie, laat staan een grondige evaluatie, uit te voeren.

Bij de oprichting van deze commissie was het ook geen zekerheid dat de pandemie in haar getoonde vorm en kracht zou aanhouden. Ik heb hierbij het volste begrip voor het parlementaire werk. Niemand had bij de oprichting van deze commissie gedacht dat we nu midden in een derde golf zouden zitten. Dat was ook niet duidelijk in oktober, aan de vooravond van de tweede golf.

Een eerste aspect is de onduidelijkheid in de hoegrootte van de beleidscoördinatie in het algemeen. Die is nu uiteraard wel beter, maar het is wel een belangrijk punt. Van de federale overheid werd immers verwacht een coördinerende rol op te nemen maar er moest natuurlijk rekening worden gehouden met ieders bevoegdheid. Dit leidde ertoe dat op sommige vlakken coördinatie welkom was, op andere dan weer niet, deels ten gevolge van de al bestaande verschillen tussen de deelstaten. De aanwezigheid van dit spanningsveld verhinderde een integrale coördinatie die mogelijk ook geen must is. Dan is het echter wel handig dat iedereen weet wat wel en wat niet te coördineren valt en dat dit op voorhand ondubbelzinnig is bepaald om een goede voorbereiding te garanderen. De federale overheid heeft dus een coördinerende rol, maar er is geen hiërarchisch verschil met de andere partners, bijvoorbeeld in de IMC. Ik beweer niet dat dit moet. Het is goed dat het zo is, maar coördinatie is dan niet zo eenvoudig. Dat is dan zoals een scheidsrechter die zelf meespeelt in de match en die ook geen kaarten kan uitdelen. Dat is toch een moeilijkheid voor de coördinatie.

Een ander punt is het vertrouwen in de overheid. We weten dat een groter vertrouwen in de overheid leidt tot het beter opvolgen van de maatregelen en dus minder zieken en overlijdens. Het zou dus goed zijn om stil te staan bij de dynamiek van de interacties op het vertrouwen of hoe dat vertrouwen tot stand komt. Ik verwees al naar het gedrag van de mensen.

Hoe creëert men ruimte om dat vertrouwen te bewerkstelligen zonder dat men de mensen angst aanjaagt? Of ook: welke elementen werken een gebrek aan vertrouwen in de hand? Hoe komt dat?

Zoals gezegd, de rol van de verschillende soorten communicatie en de wijze waarop die plaatsvonden, hangt daarmee samen. Werden de doelgroepen bereikt die wij wilden bereiken? Kunnen bepaalde media niet meer constructief kritisch zijn in plaats van de controverse of

mogelijke negatieve elementen te accentueren?

Verder was en is een grote bekommernis het tegengaan van de implosie van ons gezondheidszorgsysteem, wat uiteraard zeer belangrijk is. Wij bekijken in de eerste plaats gezondheidsgerelateerde aspecten als zieken, hospitalisaties, overlijdens. Maar de vraag is ook welke waarde wij toekennen aan het verloren of ingeboete welzijn, enerzijds direct door de maatregelen die wel of niet correct, of soms overdreven, werden toegepast, en anderzijds indirect door bijvoorbeeld de economische gevolgen.

Een pandemie treft niet enkel het gezondheidszorgsysteem. Onze zorg is dan ook hoe wij de verschillende sectoren in de toekomst beter kunnen voorbereiden op pandemieën zodat de mensen aan de slag kunnen, het onderwijs optimaal verdergaat en het welzijn van de bevolking maximaal verzekerd wordt.

Hoe kunnen wij ons sociale weefsel opnieuw verstevigen met de burger als partner? In die zin omvat voorbereiding ook wat de mensen zelf kunnen doen om anderen te beschermen en zo hun focus niet alleen op het individuele maar ook op het algemene belang te leggen.

Tot slot, moet er ook heel veel aandacht zijn voor onze zorgverleners. Het handgeklap is intussen verstild, maar wij dragen ze met ons allen meer dan op handen.

Zij verrichten nog steeds ongelooflijk werk in moeilijke, stresserende en bijwijlen traumatische omstandigheden. Wij moeten hen koesteren, ondersteunen en waarderen. Ook moeten wij ervoor zorgen dat de ziel in het beroep niet verloren gaat, uitgerekend in de zorg, waar patiënten die zich op dat moment doorgaans ongewild in een afhankelijke en kwetsbare positie bevinden, met warme zorg verzorgd moeten kunnen worden, ongeacht of het nu gaat om een verzorgingsinstelling, ziekenhuis, in thuiszorg of andere.

Dit is dienstverlening die rechtstreeks te maken heeft met het optimaal functioneren van uw en mijn fysiek en psychisch zijn. Vaak besteden wij daaraan maar de nodige aandacht als wij een en ander zelf aan den lijve of van heel nabij ondervinden.

Tot hier mijn toelichting, mevrouw de voorzitter.

La présidente: Je vous remercie beaucoup, docteur Pardon. Je vais d'abord passer la parole au groupe N-VA.

Kathleen Depoorter (N-VA): Mevrouw de voorzitter, dokter Pardon, ik heb uw antwoorden nog niet kunnen doornemen. Ik heb daarnet geluisterd naar uw toelichting over wat de strategische stock betreft. Ik heb daar toch een bemerking bij. U stelt dat u enkel de bestelbon hebt ingevuld. Uiteraard, u bent leidinggevend ambtenaar en niet de politiek verantwoordelijke. De politiek verantwoordelijke is degene die het grootste gewicht draagt. Hebt u zich bij het invullen van die bestelbon dan geen bedenkingen gemaakt of vragen gesteld aan de politiek verantwoordelijke daarover?

U zegt dat de maskers niet ideaal waren bewaard. Hoeveel steekproeven werden genomen om na te gaan of die maskers effectief goed waren of niet? Volgens de gegevens die wij hebben kunnen doornemen waren er een tweetal dozen die in niet-optimale omstandigheden bewaard werden, maar was de rest van de mondkmaskers wel nog goed. In hoeverre hebt u zich daarvan vergewist?

U hebt gezegd dat u niet zou zeggen of de beslissing genomen werd omwille van het prijskaartje. U zegt dat niet te kunnen bevestigen, maar kunt u het weerleggen? Bent u zeker dat de beslissing niet omwille van het prijskaartje is genomen? U stelt zeer terecht de vraag of op dat moment er de politieke bereidheid zou zijn geweest om opnieuw een strategische stock aan te leggen. Is die vraag in de regering gebracht? Bij mijn weten niet. Misschien weet u er wel meer over. Is de vraag of er een mogelijkheid zou zijn om die strategische stock opnieuw aan te leggen ook effectief binnen uw diensten aan de politiek verantwoordelijke gesteld? Ik ben zelf geen minister, maar ik ben wel schepen. Ik heb de ervaring als schepen en als politiek leidinggevende dat als men achter een bepaalde beslissing staat, men eerst met zijn diensten daarover overlegt, om ze dan naar de regering of het college te brengen en die beslissing te gaan bepleiten. Zijn er vergaderingen over geweest? In hoeverre had u het gevoel dat de politiek verantwoordelijken op dat moment er ook voor honderd procent achterstonden?

In 2018 was er die suboptimale bewaring, maar er waren op dat moment ook andere prioriteiten met de terrodreiging en dergelijke meer, en de regering was in lopende zaken. Toch, als ik de tijdslijn bekijk, dan is die vernietiging vóór (...) bij mijn weten op regeringstafel gelegd? Of heb ik het fout voor?

La présidente: Madame Depoorter, on ne vous entend plus.

Kathleen Depoorter (N-VA): Mevrouw de voorzitter, ik heb afgesloten met "dat had ik graag nog van u vernomen".

La présidente: La parole est à Mme Creemers pour le groupe Ecolo-Groen.

Barbara Creemers (Ecolo-Groen): Mevrouw de voorzitter, mijnheer Pardon, bedankt voor uw toelichting. Ik moet eerlijk toegeven dat ik even op zoek moet naar de structuur in uw toelichting. Wij zijn het immers gewoon om te denken volgens de structuur van de door ons ingediende vragen. Daarom moet ik nu even op zoek naar een aanpak voor mijn vragen.

De eerste pagina's van uw antwoorden heb ik intussen al gelezen en daar heb ik enkele bijkomende vragen bij.

Mijn eerste vraag gaat over wat u ook vandaag zegt, namelijk dat wij eigenlijk nog in volle crisis zitten, waardoor het op dit moment nog moeilijk is om met alle betrokken partners en actoren een heel grondige evaluatie te maken. Dat voelen wij ook in de crisis en in de hoorzittingen. Wanneer alles weer rustig wordt, hopelijk heel binnenkort, welke zijn volgens u dan de geschikte personen, instanties en/of diensten voor een evaluatie? Wie moet de coördinatie van die grondige evaluatie op zich nemen?

Ten tweede, in uw antwoorden en ook vandaag zegt u dat wij moeten vermijden dat er tussen de bestaande structuren en de nieuwe, bijkomend gecreëerde structuren, geen overlapping is. Ook al zitten we nog in de crisis, toch wil ik u nu al vragen hoe u dat ziet. U zei daarnet dat u de Celeval goed vond werken. In uw antwoorden schrijft u dat wij erop moeten letten dat er geen overlapping is. Hebt u het gevoel dat die er nu is of dat die er geweest is in de structuren? Vindt u dat er te veel structuren waren? Hoe moet dat idealiter aangepakt worden?

Op pagina 4 van uw antwoorden schrijft u dat de FOD Volksgezondheid zeker in het begin van de crisis veel van de factoren niet in handen had. Tussen uw vorige passage in deze commissie en vandaag hebben wij heel veel andere sprekers gehoord. Een vaak terugkerende kritiek luidt dat de FOD Volksgezondheid in het begin van de crisis al te veel de touwtjes in handen wou houden. Volgens de kritiek werd de uitgestoken hand van de diensten van Binnenlandse Zaken constant geweigerd. De FOD Volksgezondheid had kennelijk het gevoel de crisis wel aan te kunnen, terwijl de diensten van Binnenlandse Zaken van mening waren te kunnen helpen en ook vroegen om te mogen helpen. Deelt u de mening dat de FOD Volksgezondheid het roer te lang heeft willen

vasthouden? Hoe kijkt u daar nu naar? Hoe moeten wij dat evalueren?

Omtrent de strategische stock geeft u in uw geschreven antwoorden ook een overzicht. Dat overzicht stopt redelijk bruusk op 21 oktober 2019, met, zoals u daarnet toelichtte, de nota aan het kabinet.

Er is een non-beslissing geweest door die bestelbon, waarover u spreekt, niet te tekenen. De politiek heeft dus de beslissing genomen om die strategische stock niet te vernieuwen. Daarna is er eigenlijk niks meer gebeurd. Er was niks. Daar blijf ik op mijn honger zitten.

We hebben intussen van collega's van u gehoord dat eind januari een melding naar de ziekenhuizen werd verstuurd dat er geen strategische stock zou zijn als de situatie ernstig zou worden. De eerste lijn was daar blijkbaar niet van op de hoogte. Tussen 21 oktober en begin maart was iedereen, ook wij allemaal, ervan op de hoogte dat die stock er niet zou zijn. Volgens de documenten zou het begin maart geweest zijn. Is daar door de administratie en door de bevoegde ambtenaren in de tussentijd niks aan gedaan? Ik deel uw woorden van appreciatie voor de zorgsector, maar is daar ook geen steek gevallen? Wie heeft daar een steek laten vallen door de zorgsector niet op de hoogte te brengen van het feit dat ze niet konden rekenen op die strategische stock? Ik heb dat aan de heer Auwers gevraagd, maar ik heb er nog altijd geen antwoord op gekregen wat er misgegaan is. Wie had de zorgsector hiervan op de hoogte moeten brengen?

Een laatste punt gaat over de communicatie. Volgens u gebeurt het dat er maatregelen worden afgekondigd waarbij niet goed genoeg wordt uitgelegd waarom dat gebeurt. U zegt dat de media hierin ook enorme verantwoordelijkheid dragen. Daarover ben ik het met u eens. Moeten we bij de evaluatie van de organen en structuren dan niet vaststellen dat er te weinig communicatieverantwoordelijken en te weinig crisismanagers in die organen zitten? Hoe kunnen we de kritiek dat vooral moet worden uitgelegd waarom, in de ideale crisisorganen en -structuur integreren zodat de motivatie bij de burgers hoog blijft? Er moet volledig worden ingezet op communicatie.

Patrick Prévot (PS): Monsieur Pardon, je vous remercie pour cette deuxième audition. Vous avez été très complet dans votre exposé du jour et dans le document que vous avez envoyé par écrit: 140 pages de réponses et de clarifications. Je ne vous cache pas que je ne l'ai pas encore lu jusqu'au bout et j'espère qu'il n'y aura pas de redites.

Des précisions complémentaires ont été demandées par mes collègues. Entre votre premier passage et le passage du jour, il y a eu énormément d'auditions qui ont clairement montré un manque de moyens au niveau des services publics. Il n'est un secret pour personne que ce sera certainement un des enseignements ou une des recommandations sur lesquels il faudra fortement appuyer. Vous l'avez d'ailleurs répété aujourd'hui.

On sait que le SPF Santé a fait l'objet de restructurations et de restrictions budgétaires. Vous étiez vous-même seul pour gérer le National Focal Point et la cellule PHE Health Emergencies.

Vous avez abordé un point du bout des lèvres et j'aimerais que vous soyez plus précis. Selon vous, disposons-nous en Belgique de moyens suffisants, notamment humains, pour effectuer le suivi épidémiologique, spécifiquement de nouveaux agents infectieux, et pour faire face à ce type de pandémie? Qu'en est-il spécifiquement du SPF Santé? Je sais que vous l'avez abordé à l'un ou l'autre endroit mais j'aimerais que vous puissiez aller un peu plus loin dans votre réflexion.

Vous avez dit, lors de votre audition du mois d'octobre dernier, que le RMG était l'organe par excellence qui devait baser en partie sa décision sur le contexte scientifique. Vous aviez d'ailleurs précisé que vous n'étiez pas aveugle en ce qui concerne les conséquences psychiques et psychologiques pour les citoyens. À côté du RAG et du RMG, on a ensuite connu le GEES, le Celevel et aujourd'hui le GEMS. Ce sont des groupes qui ont évolué dans leur composition au fil du temps. Comment, selon vous, sur base de l'expérience vécue, concilier les aspects sanitaires et économiques, les aspects sociaux et psychologiques dans la prise de décisions? Qu'est-ce qui pourrait être amélioré?

Si je reviens avec cette question spécifique, c'est parce que tout à l'heure, vous avez insisté sur la nécessité d'avoir une voix décisionnelle au sein du RMG. Qu'est-ce qui a empêché d'avoir cette voix décisionnelle au RMG? Qu'est-ce qui a bloqué au niveau de cette fameuse voix décisionnelle sur laquelle vous avez insisté?

Enfin, dernier lot de questions, au sujet desquelles vous me renverrez peut-être directement vers Mme Quoilin ou vers le RAG. Je désirerais quelques précisions, ou votre avis, concernant les données rendues publiques. Là aussi, les changements ont été nombreux. La notification des tests réalisés, ou encore des décès, a été modifiée à de nombreuses reprises en cours de route. On

sait que cela complique les études scientifiques et épidémiologiques notamment, et que cela a créé parfois une certaine confusion au niveau de la population. On a parlé tout à l'heure d'adhésion. Effectivement, la modification de ces chiffres en cours de route a pu contribuer à cette perte d'adhésion.

Quelles instances décident-elles des indicateurs de suivi de l'épidémie? Pourquoi ne pas avoir tenu compte d'emblée de l'incidence dans la population, ou même de ce fameux taux de positivité, dont on a parlé à de très nombreuses reprises également au sein de cette commission? Comment et sur quelles bases la surveillance de l'épidémie a-t-elle évolué? Quel rôle le RMG joue-t-il dans ce cadre, si tant est qu'il en joue un?

Voilà, monsieur Pardon, les quelques éléments complémentaires que je souhaitais ajouter à votre audition, en vous remerciant du travail qui a été le vôtre, notamment dans l'élaboration de ce document écrit.

Dominiek Snelpe (VB): Mijnheer Pardon, ook in naam van mijn fractie wil ik u bedanken omdat u een tweede keer de tijd neemt om ons hier te woord te staan en antwoorden te geven op onze vragen.

Ik wil net als de andere collega's even terugkomen op de strategische stock. Ik meen dat het belangrijk is daarbij stil te staan, want door de communicatie daarover heeft het vertrouwen van de burger in de regering een stevige deuk gekregen.

Inzake de *lessons learned* onderstreept u het belang van een goede communicatie. Men moet uitleggen waarom maatregelen worden genomen.. Dat is zeker waar. Ik treed u zeker bij. Maar misschien moet u dan zeggen: goede en eerlijke communicatie. Mensen zijn immers niet dom. Mensen verwachten dat zij benaderd worden als volwassen mensen, als volwassen burgers. Zij horen en zien alles wat gebeurt. Toen zij in het begin van de crisis te horen kregen dat mondkmaskers geen nut hadden, en dergelijke meer, had men beter gecommuniceerd dat er geen maskers waren, dat de beperkte voorraad nodig was voor de zorg en de bevolking afstand moest houden, wat al een goed begin was. Een goede en eerlijke communicatie is het begin van alles.

Wat de strategische stock betreft, lees ik in uw antwoorden dat u een confidentiële nota hebt geschreven aan de medewerkers van de voorzitter. Een tijdje later schreef u ook een confidentiële nota aan de voorzitter. En nog een tijd later, ik meen in oktober, had u het over een confidentiële nota aan het kabinet. Ik vermoed dat dit drie gelijklopende nota's waren? Kunt u daarover meer toelichting

geven? Waarom schreef u eerst aan de medewerkers van de voorzitter, dan aan de voorzitter, en dan pas aan het kabinet? Was dat omdat u geen antwoord kreeg? Was dat omdat er iets veranderd was in uw visie of in de situatie?

In één van die nota's, ik meen die aan het kabinet, legt u nog eens de nadruk op de financiën. Om een strategische stock aan te leggen, was 100 miljoen nodig, als ik mij niet vergis. Ik heb uw antwoorden nu niet bij mij. Wat heeft het kabinet daarmee gedaan? Hebt u daar antwoord op gekregen? Wist u dat dit ergens stof aan het vergaren was? Of heeft men u op de hoogte gebracht dat die aankoop even in de koelkast gezet was? Toen kwam uiteraard de pandemie. Toen was het te laat.

Graag krijg ik wat meer uitleg, zeker over die drie confidentiële nota's. Waren dat dezelfde nota's? Hebt u daarop wat meer de nadruk willen leggen door ze rechtstreeks aan het kabinet te sturen?

Nathalie Gilson (MR): Monsieur Pardon, je vous remercie pour votre exposé et le document que vous nous avez fait parvenir hier. À l'instar de mes collègues, comme il est assez volumineux, je n'ai pas été en mesure de lire la totalité de ce document, mais en le parcourant, j'ai quand même pu constater qu'il comprend des recommandations qui nous seront très utiles lors de la rédaction de nos conclusions.

Je voudrais revenir sur deux aspects. Vous avez évoqué le fait qu'il faudrait produire, en Belgique, certains matériels dont nous avons besoin. Votre propos à ce sujet va-t-il au-delà d'une recommandation? Des études ont-elles déjà été réalisées au sujet de la faisabilité et de la viabilité économique de ce type de production? Il ne suffit pas de dire qu'il faut produire en Belgique, il faut aussi que cela tienne la route et que cela soit effectivement possible en termes de coût du travail, de coût des matières premières, de prix final, sachant que nous nous inscrivons dans un marché ouvert. Si des études ont été réalisées à cet égard, je serais heureuse de le savoir.

Le deuxième aspect a trait au rôle du RMG dont vous êtes le président. Vous avez pour mission de surveiller les risques et les menaces potentielles, de conseiller et de proposer au gouvernement des mesures à appliquer sur le terrain. Cela fait maintenant plus d'un an que nous sommes confrontés à la crise sanitaire. Force est de constater que les principales mesures qui ont été préconisées pour limiter la propagation du virus sont des mesures de confinement. On a donc confiné; on a procédé à des fermetures, puis on a déconfiné, pour ensuite procéder à nouveau à des fermetures. Quand les vaccins ont été disponibles,

la campagne de vaccination a été organisée en coordination avec les entités fédérées. Mais, dans la pratique, votre discours est resté inchangé: continuer à confiner tout en vaccinant, en partant du principe qu'on pourrait commencer à déconfiner au fur et à mesure de la progression de la vaccination. Il est vrai que des pays comme la Grande-Bretagne et Israël qui ont vacciné de manière beaucoup plus large commencent aujourd'hui à aller plus loin que nous en matière de déconfinement. Cependant, Pfizer a annoncé qu'elle préparait la troisième dose qu'il faudrait sans doute inoculer d'ici six mois ou un an et qu'il faudrait, ensuite, se faire vacciner chaque année, ce jusqu'à la disparition du virus d'ici quelques années, en espérant qu'il disparaîtra un jour.

Cela me fait penser à ce rôle de conseil que vous avez, à savoir proposer des mesures aux décideurs. Vu que le confinement ne suffit plus à lui tout seul, qu'il y a un manque d'adhésion du public et que la vaccination à elle seule ne permettra sans doute pas d'en être tout à fait sortis, d'autres mesures sont possibles et ont été notamment mises en avant tout récemment par les cartes blanches d'experts et de virologues. Je pense à des protocoles par rapport à la capacité d'un lieu (combien de personnes un lieu peut accueillir en fonction de son volume), à l'aération d'un lieu et à l'utilisation de tests rapides.

Des expériences ont été menées, notamment à Barcelone, avec l'organisation de concerts. Les personnes étaient testées avant le concert et par après. On a vu que le taux de contamination était très faible.

Par ailleurs, vu ces variants, vu le fait qu'il faudra encore des vaccins et vu le fait que nous ne pourrions pas rester confinés toute notre vie ou pendant trois ou quatre ans, le temps que ce virus s'arrête, je voudrais savoir si, dans votre rôle de RMG de réfléchir à des mesures à appliquer sur le terrain, et votre rôle de conseil au gouvernement sur cet aspect, vous étudiez aussi ce type de pistes.

Etes-vous en contact avec vos homologues européens pour faire des échanges de bonnes pratiques, des échanges de résultats d'études scientifiques? En effet, d'autres pays sont déjà plus loin dans ce type d'expériences – je citais le cas de l'Espagne.

En Belgique, allons-nous commencer à faire ce type d'études et d'expériences à partir de rien, ou bien allons-nous tirer parti de ce qui est fait dans des pays européens qui ont un mode de vie similaire au nôtre, pour peut-être gagner du temps et s'orienter vers des déconfinements progressifs

ou des reprises d'activités dans certains secteurs qui souffrent énormément? Je pense par exemple à la culture, aux commerces et à l'horeca.

Nawal Farih (CD&V): Mevrouw de voorzitter, ik wil in de eerste plaats dokter Pardon bedanken om voor de tweede maal in onze commissie aanwezig te zijn. Dokter Pardon, ik heb uw antwoorden goed ontvangen en wil u oprecht bedanken voor al het werk dat u daarin hebt gestoken, ook al ben ik er nog niet helemaal doorheen geraakt.

Vandaag wil ik graag nog twee vragen aan u stellen. Het gaat over de integratie van de lijn 'volksgezondheid' binnen de structuur 'Crisiscentrum'. Mijn collega, mevrouw Creemers, heeft dit ook al aangeraakt. Ik heb daar toch nog twee vragen over. Ten eerste, hoe kunnen we die integratie nog verbeteren? Ten tweede, een heel concrete vraag. Hoort crisisbeheer volgens u thuis in vakdepartementen of moet het als een overkoepelend iets gezien worden? Graag uw inzichten daarover. Heeft het departement Volksgezondheid op regelmatige basis contacten met het Crisiscentrum of gebeurt dit enkel wanneer daar nood aan is?

Een tweede thema dat ik graag wil oppikken gaat over u als persoon. Tijdens de eerste hoorzitting heeft u gezegd dat u er grotendeels alleen voor stond op uw dienst. Ik vraag mij af of u nu al extra collega's ter versterking heeft gekregen. Kunt u ons meer inzicht geven over hoe dat is gegroeid voor uzelf in uw functie?

Sofie Merckx (PVDA-PTB): Mijnheer Pardon, u bent even ingegaan op het feit dat de strategische stock werd vernietigd en niet opnieuw werd aangemaakt. Dat zijn inderdaad twee belangrijke factoren, zeker wanneer we de gevolgen ervan in de eerste golf onder andere voor het zorgpersoneel in ogenschouw nemen. Het is dus zeer belangrijk om daarop echt diep in te gaan. Daarom heeft PVDA reeds eind maart 2020 gevraagd om een onderzoekscommissie op te richten, omdat er in dat verband toch sprake is van een zware politieke fout.

Wij weten vandaag dat de maskers vernietigd werden, omdat dat goedkoper was dan ze te verplaatsen. Dat is alleszins hetgeen de heer Auwers ons gezegd heeft. Dat blijkt ook uit het onderzoek van Pano, dat een deel van de overgebleven maskers, waarop het de hand kon leggen, heeft laten testen. De onderzoeker in de Panoreportage zegt dat hij ze zou gebruikt hebben in plaats van ze te vernietigen. Er is het feit dat ze niet getest werden voor vernietiging. U bent in het dossier gekomen op het moment dat alleen de bestelbon nog moest opgestuurd worden, maar u

hebt daarop toch niet geantwoord. Hebt u er enige weet van of niet of er overwogen werd om ze te testen?

U zei daarnaast dat u veronderstelt dat de slechte staat een doorslag zou gegeven hebben in de beslissing van de vernietiging. Kunt u dat hard maken? Uit de documenten die wij gekregen hebben, valt dat alleszins niet op te maken.

Dan wil ik met u iets dieper ingaan op het feit dat de mondknasterstock niet vernieuwd werd. U nam het dossier over eind 2018. Wij kunnen uit de chronologie toch wel opmaken dat u effectief werk wilde maken van de vernieuwing. Eind december 2018 vroeg u een advies aan de Hoge Gezondheidsraad over het aanleggen van een nieuwe strategische stock. Op 25 februari 2019 had u een onderhoud met experts van de Hoge Gezondheidsraad over het thema.

Daarna stuurde u meerdere nota's. U stuurde een eerste nota op 3 april 2019, waarin u stelt met betrekking tot het dossier van het aanleggen van de strategische stock, wat ruimer is dan alleen mondknasters: "Dit dossier verdient momenteel de grootste aandacht. De vroegere strategische stock is vernietigd en een pandemie biedt zich mogelijk in de eerstvolgende jaren aan." Dat is toch wel zeer duidelijk. Dat was op 3 april 2019.

Op 21 augustus 2019 maakt u een nieuwe nota waarin u het financiële plaatje van de vernieuwing ten belope van 100 miljoen euro schetst en het concept van de roterende stock aanhaalt. U rondt uw nota af met de volgende zin: "In die zin wil ik het belang van deze nota, opgesteld op basis van de vandaag beschikbare informatie, toch benadrukken, zeker naar het kabinet toe: zonder middelen zitten wij hier vast." Het is duidelijk dat u op 21 augustus 2019 werk wilt maken van het aanleggen van een nieuwe stock, maar dat u vastzit omdat er geen middelen zijn. Daarnaast zei u ook dat er dan elders bespaard zou moeten worden. Kunt u dieper ingaan op wat u daarmee bedoelt. Betekent het dat er geen enkele goedkeuring van budgetten kwam, indien er niet elders werd bespaard?

Er is nog een derde nota van 21 oktober 2019, waarin u vraagt of er een politieke bereidheid is om substantieel te investeren in dit aspect van de crisisvoorbereiding, dus het aanleggen van de strategische stock.

Er is ook een vierde nota van 13 januari 2020 om 00.13 uur stuurt u een mail naar het kabinet met de dringende vraag om de nodige middelen uit te trekken voor de strategische stock, want u had daarover nog steeds geen antwoord ontvangen. In

de schriftelijke antwoorden geeft u duidelijk aan dat de signalen uit Wuhan u toen zenuwachtig maakten, wat leidde tot die nachtelijke mail op 17 januari.

Samengevat zijn er minstens vier bewijzen, zwart op wit, van mails of nota's die u stuurt naar het kabinet-De Block of naar uw oversten waarin u erop aandringt dat er een nieuwe strategische voorraad zou worden aangelegd. Waarom vond u geen gehoor bij minister De Block, denkt u? Hebt u nog meer dan die vier keer aangedrongen?

Het is ook zeer interessant om te lezen dat u op 23 januari een antwoord krijgt van het kabinet-De Block. In dat antwoord staat dat het bedrag van 100 miljoen euro niet te verantwoorden is. Het kabinet wilde eigenlijk een nieuwe nota, die hopelijk een stuk minder zou kosten. Het is zeer ontlusterend dat Maggie De Block toen weigerde om toestemming te geven om nieuwe maskers te bestellen, met alle gevolgen van dien, hoewel u duidelijk reeds zenuwachtig was over de uit Wuhan afkomstige problemen.

De politieke verantwoordelijkheid van mevrouw De Block is hierin verpletterend. Hoe ervoer u op 23 januari dat antwoord? Wat is uw herinnering daaraan? Vond u dat normaal op dat moment?

Vijf dagen later, op 28 januari, wordt hier voor het eerst over het coronavirus gesproken in de commissie voor Volksgezondheid. U bent daar ook aanwezig. Ik vroeg daar of er al dan niet een strategische stock was. Mevrouw De Block heeft daarop niet geantwoord. U, de heer Auwers, de heer Claes en de kabinetchef wisten op dat moment natuurlijk dat die strategische stock er niet meer was. Hoe hebt u die commissievergadering ervaren? Zat u daar met een wrang gevoel, omdat er niet open werd gecommuniceerd over het feit dat er geen strategische stock was?

Het feit dat de strategische stock er niet was, komen wij en het grote publiek pas te weten in maart. De ziekenhuizen hadden misschien een andere houding kunnen aannemen, als ze dat hadden geweten. Denkt u niet dat er op dat moment eerlijk had moeten worden gecommuniceerd?

Mijn volgende vraag gaat over het feit dat er een gebrek aan een *sense of urgency* is. Twee weken voordat de eerste persoon in ons land aan covid overlijdt, op 11 maart, verklaart mevrouw De Block dat ons land voorbereid is, dat we er klaar voor zijn. Erica Vlieghe getuigde in onze commissie dat ze, toen ze de minister dat hoorde zeggen, dacht: help, we zijn er helemaal niet klaar voor.

Ook volgens het RMG-verslag van 20 februari zegt mevrouw De Block dat we niet moeten panikeren, hoewel de RMG vaststelt dat we onder andere geen mondkmaskers hebben; het was inderdaad niet het enige probleem.

U zegt over die uitspraak in uw antwoord: "qu'il y a probablement eu une volonté de rassurer la population".

Het is duidelijk dat mevrouw De Block de bevolking begin maart gerust wil stellen. Bent u dan ook gerust op dat moment? U zegt dat mevrouw De Block de bevolking heeft willen geruststellen, maar heeft ze de bevolking willen geruststellen, wetende dat we niet klaar waren en wetende dat er problemen waren. Wat denkt u daarover?

Jasper Pillen (Open Vld): Mevrouw de voorzitter, dokter Pardon, ik dank u om hier voor de tweede keer te gast te zijn. De eerste keer was ik nog geen lid van deze commissie.

Ik vond uw uiteenzetting heel interessant. U hebt het heel veel gehad over het vermijden van *hindsight*. Dat is iets wat ik al in elke hoorzitting heb aangekaart. Ik vind het heel belangrijk dat wij niet alleen oordelen op basis van de informatie waarover we nu beschikken, maar dat we dat ook doen op basis van de informatie die we op het moment zelf hadden en dat we daarover eerlijk moeten communiceren en er op die manier moeten op terugkijken.

Ik merk dat er opnieuw heel veel vragen worden gesteld over mondkmaskers, maar ik zal dat niet doen. De opdracht van deze commissie is duidelijk, met name aanbevelingen formuleren om dergelijke crisissen in de toekomst beter aan te pakken. Hopelijk krijgen we niet onmiddellijk weer te maken met zo'n pandemie, maar alle specialisten - en wie zijn wij om hen tegen te spreken - zeggen dat er ooit nog wel één komt. Het is belangrijk dat we aanbevelingen formuleren voor de toekomst en dat we niet blijven vastzitten in het verleden, zoals sommigen nog steeds doen.

Ik heb twee heel specifieke vragen. U zei dat de bevoegdheidsverdeling duidelijk moet zijn. Ik denk dat iedereen in deze commissie, van welke ideologie dan ook, zegt dat die bevoegdheidsverdeling duidelijk moet zijn, maar er zijn toch gevallen geweest waarbij de deelstaten de federale overheid hebben gevraagd om hun eigen bevoegdheden te kunnen uitoefenen.

Tegelijk is er echter ook meermaals een aanbod vanuit de federale overheid gekomen voor federale coördinatie, dat door de deelstaten niet werd aanvaard. Op welke manier kunnen wij hieraan

tegemoetkomen? Men kan de bevoegdheden heel duidelijk vastleggen, veel duidelijker dan vandaag het geval is, maar wat als een bepaalde deelstaat die bevoegdheden niet kan of wil uitoefenen? Hoe gaan we daarmee om? Hoe ziet u dat in een ideale wereld?

U zegt dat in de RMG soms standpunten werden ingenomen, maar dat op de IMC bleek dat ze op de een of andere manier niet tot daar waren doorgestroomd, dat in de IMC iets anders werd gemeld door een bepaalde deelstaat of door de federale overheid. Het is niet mijn bedoeling om iemand met de vinger te wijzen, het is gewoon een vaststelling. Het gebeurde dat de RMG zich akkoord verklaarde over een bepaald onderwerp en dat de politici daarover in de IMC iets anders zeiden. Andere sprekers hebben dat ook aangekaart.

Hoe komt dat volgens u? Zit er een weeffout in het systeem? Schuilt er een bepaalde problematiek achter?

Graag kreeg ik uw mening daarover.

Karin Jiroflée (Vooruit): Mevrouw de voorzitter, dokter Pardon, vanuit onze fractie dank ik u opnieuw voor uw aanwezigheid en ook voor uw schriftelijke antwoorden, waar onze medewerkers vanmorgen al op gevlogen zijn.

In uw schriftelijke antwoorden gaat u op enkele plaatsen vrij diep in op de vragen over de strategische stock. Ik wil daaromtrent naar nog meer details vragen.

U schreef onder andere: "In 2018 is de strategische stock niet vervangen omwille van budgettaire beperkingen." Hoe moet ik dat zien, hoe is dat gebeurd? Werd in 2018 het gewone ritme van investeringen en afschrijvingen gevolgd? Als dat niet gebeurd was, maar men het budget had verhoogd zodat een nieuwe stock kon worden aangelegd, had dat dan een aantal problemen vermeden? Of zat de niet-vervanging al eerder in de planning? Ik vraag mij af hoe die beslissing in 2018 tot stand is gekomen. Daarnaast verneem ik graag wie er de hand in had te stellen dat vanwege budgettaire beperkingen de strategische stock niet verder aangelegd werd.

In de loop der maanden is er al heel wat gezegd en geschreven over wie er al dan niet op de hoogte was van de vernietiging van de noodstock. Nu wij bijna op het einde van onze werkzaamheden zijn, deelt u via uw schriftelijke antwoorden mee dat eigenlijk iedereen dat had moeten weten. Dat zegt u niet letterlijk, maar in uw schriftelijke antwoorden staat meerdere keren dat dit op drie RMG's een

agendapunt was, namelijk op de RMG van 6 januari 2019, van 20 juni 2019 en van 20 november 2019. Aan die drie vergaderingen namen leden deel van de FOD's, en van Sciensano en vertegenwoordigers van de deelstaten, dus eigenlijk moest iedere beleidsmaker lang voor de start van deze pandemie ingelicht zijn. In de loop der maanden werd nochtans vaak gevraagd hoe dat juist is verlopen en wie er al dan niet op de hoogte was. Kunt u mijn stelling beamen? Klopt het dat dit op drie vergaderingen, in aanwezigheid van al die mensen, besproken werd? Klopt het dat alle beleidsmakers dat lang voor de start van de pandemie moesten weten?

Kunnen de verslagen van deze drie RMG's overgemaakt worden of hebben we die misschien al gekregen?

U bezorgde uw nota over de vervanging van de strategische stock door een rollende stock ter waarde van 100 miljoen euro aan het kabinet-De Block in 2019 en 2020. Dat is hier een paar keer herhaald nadat u dat zelf al had gezegd. In uw schriftelijke antwoorden stelt u dat u ondanks kritiek van het kabinet achter die nota blijft staan en ze echt wel voldoende gedetailleerd vindt. Kunnen wij die nota dan ook eens doornemen, samen met de reactie van het kabinet?

U stelt ook dat er op de RMG van 20 juni gevraagd werd aan de vertegenwoordigers van de FOD om bij de politiek verantwoordelijken te benadrukken dat uw dienst bijzonder dringend versterkt moest worden als de opdrachten naar behoren uitgevoerd moesten worden. U hebt het er vorige keer uitgebreid over gehad dat u er op dat moment alleen was. U hebt dat gevraagd en op de RMG van 20 juni is dat gezegd. Is dat signaal uiteindelijk naar de beleidsmakers gegaan? Zo ja, door wie en wanneer juist?

In uw schriftelijke antwoorden geeft u ook aan dat er op 31 januari een beperkte aankoop van 1.080 FFP2-maskers gebeurde voor de teruggekeerde reizigers uit Wuhan. Zo konden die worden opgevangen in het militair hospitaal, terwijl ze in quarantaine zaten. Daarnaast ging er diezelfde dag een order buiten van 500.000 FFP2-maskers. Waarvoor diende die laatste bestelling van 31 januari? Hoe werd dat benodigde aantal berekend? Wie heeft dat uiteindelijk beslist en wie heeft de aanzet daartoe gegeven? Waar zijn die maskers naartoe gegaan na levering? Dat blijft wat vaag.

In uw schriftelijke antwoorden zegt u op een bepaald moment dat de RMG in de aanbevelingen tijdens de pandemie rekening hield met enorme tekorten aan beschermend materiaal. Eigenlijk

stemde u de adviezen of aanbevelingen af op de tekorten aan beschermend materiaal. Er was dus een sterke triage, bijvoorbeeld naar welke groepen zorgverleners in de eerste fase een mondklappers konden dragen. Als u nu terugkijkt op die adviezen en het hele traject dat sinds 2018 is afgelegd, waarbinnen toch een aantal kansen gemist zijn, ook om die strategische stock in orde te brengen, wat is dan de moraal van het verhaal van de vernietigde strategische stocks?

Is dit een miskenning van het belang van volksgezondheid of een missen van de ernst van wat er aan de hand was? Was het het idee dat er in de begroting van Volksgezondheid nu eenmaal heel veel geld te rapen valt? Werd preventie onvoldoende hoog ingeschat? Ik had van u graag geweten wat uw mening daarover was, hoe u dat nu beoordeelt, na al deze maanden.

Ten slotte wil ik u nog eens heel erg bedanken. Het was Tom Auwers die zei dat u één van de helden was van deze crisis, of de held van deze crisis, en vanuit onze fractie willen we toch nog eens beamen dat wij dat ook vinden. Dank u wel in ieder geval voor uw antwoorden.

La présidente: Je passe à présent la parole au docteur Pardon pour ses réponses.

Paul Pardon: Mevrouw de voorzitter, het leeuwendeel van de antwoorden op de gestelde vragen is vrij gedetailleerd terug te vinden in de bundel die werd overgemaakt. Ik zal de vragen overlopen en u naar best vermogen proberen te antwoorden. Nog eens bedankt voor de vragen, bedankt ook voor de vriendelijke woorden. Ik voel me zeker geen held. De helden, die vindt u terug aan het ziekbed.

De eerste vraag aangaande de stock, daar wil ik toch opmerken dat ik geen bestelbon heb ingevuld. Mijn enige rol daarin was de volgende. Mijn collega was met pensioen gegaan. De bestelbon lag, bij wijze van spreken, op het bureau van de hiërarchie om ondertekend te worden. Mij werd gevraagd dat in het oog te houden zodat die bestelbon bij de uitvoerder zou geraken. Dat was de enige vraag aan mij en dat is ook mijn enige tussenkomst geweest. Het heropenen van dat ganse dossier dat al beslist was, stond op dat moment niet ter discussie. Die zaak was beslist, afgezegd door de verschillende betrokkenen in dat dossier. Het enige was nog het overmaken van de bestelbon.

Er waren vragen over de bewaring en steekproeven. Ook daarop probeer ik u zo goed als ik kan een antwoord te geven. In het dossier bevinden zich inspectieverslagen, zowel van de FOD als van het Geneesmiddelenagentschap. In

die inspectieverslagen staan bedenkingen omtrent de bewaaromstandigheden die niet ideaal waren en waarop geen controle was. Men weet niet in welke mate de temperatuurvereisten gevolgd zijn of gecontroleerd. Er is ook vermelding van ongedierte. Zijn er steekproeven gebeurd? Bij mijn weten niet, maar ik kan het niet uitsluiten.

Ik kon het niet afleiden uit de documenten die ik gelezen heb, dezelfde die ook tot uw beschikking staan. Ik herinner mij dat het Geneesmiddelen-agentschap zich niet bevoegd verklaarde en men aan de producent de vraag moest stellen wat men eventueel met die maskers zou kunnen doen, maskers die geen CE-markering hebben noch een vermelding van houdbaarheidsdatum, enzovoort. Of dat gebeurd is, kan ik niet bevestigen: ik heb geen elementen gezien die daarop wijzen. Is die kwestie op regeringsniveau behandeld geweest? Daarop kan ik u geen antwoord geven aangezien ik geen elementen in het dossier gezien heb die daarop wijzen.

Er was ook de vraag wie de evaluatie zal moeten doen na de crisis. Ik denk dat we dat allemaal samen moeten doen: niet één bepaalde dienst, maar alle betrokken diensten, en op alle verschillende niveaus. Dus niet een evaluatie die dan naar een lager niveau wordt doorgestuurd – nee, alle echelons moeten aan bod komen. Ook de beslissingsmodus – wie wat doet – dient geëvalueerd te worden en duidelijk bekeken: waar zaten de problemen en hoe kunnen we die aanpakken?

Hebben we te veel structuren? Dat is uiteraard een politiek geladen vraag. Negen ministers die een competentie hebben op het gebied van volksgezondheid is uiteraard niet weinig, het is allicht te veel. Zou het beter zijn om dat te optimaliseren? Ik denk van wel.

Dat zijn echter beslissingen die in de loop der tijd zijn genomen en met de staatshervorming te maken hebben.

Ik herhaal dat het de bedoeling is transparant op die vraag te antwoorden.

Uit de crisis moeten lessen worden getrokken en moet worden bekeken of wij ons vrij recente staatsbestel op dat vlak eventueel moeten bijsturen. Moeten wij het d'office bijsturen of moeten wij het bijsturen in crisisomstandigheden?

Wij kunnen ons ter zake ook vergelijken met andere landen. Ik denk aan Duitsland en Zwitserland, dus andere landen met gefedereerde entiteiten, en ook met jonge staten. Daarbij moet worden nagegaan wat die landen specifiek doen in

crisisomstandigheden.

Hier betrof het natuurlijk ook een ongeziene crisis, wat een enorm belangrijk punt is. Ik vermoed en hoop dat het om een crisis gaat met een omvang die wij en jonge mensen in ons leven waarschijnlijk niet meer zullen meemaken. Laat ons dat althans hopen.

Iedereen weet dat de voorbereidingsgraad zeker beter kan. Dat is een bijkomende moeilijkheid die echter tezelfdertijd, spijtig genoeg, ook de gelegenheid geeft eruit te leren. In het document dat u is bezorgd, staat immers ook geschreven dat oefeningen kunnen worden gedaan en theoretische oefeningen worden gevolgd, die men in de praktijk kan proberen om te zetten. De oefening of, beter gezegd, de ervaring die wij nu meemaken, is echter onbetaalbaar op dat vlak. Wij moeten de situatie, die ervaring dus met beide handen aangrijpen, om er lessen uit te trekken. Dat zal ons meer opleveren dan de oefeningen die wij in de toekomst zullen doen. Die oefeningen moeten wij natuurlijk doen, al is het maar om, zoals ik al heb aangegeven, een goede interactie te hebben met elkaar en elkaar te leren kennen. De ervaring van het moment moeten wij echter in ieder geval meenemen in de evaluatie. Wij krijgen geen dergelijke tweede kans.

Er was ook een vraag over de interactie tussen Volksgezondheid en Binnenlandse Zaken. Ik herinner mij dat in het begin de crisis effectief door die twee departementen werd aangepakt, waarbij de leiding op dat moment bij Volksgezondheid lag en het Crisiscentrum ondersteuning verleende.

Er is ook gevraagd: hoe verloopt de interactie met het Crisiscentrum buiten crisisperioden? Opperbest. Is er interactie? Ja, er is absoluut interactie. Dat is zo in het geval van terrorisme, CBRN. De samenwerking met het Crisiscentrum bestond al voor deze crisis en heeft de aanpak van deze crisis zeker vergemakkelijkt. Dat kan ik in ieder geval op mijn niveau bevestigen door mijn ervaring in de RMG. Daar was ook een observator van het Crisiscentrum aanwezig, en ook observatoren van andere departementen. Die samenwerking verliep zeer goed.

Ook de samenwerking met minister De Block en haar kabinet was zeer goed. De toegankelijkheid van de minister was prima. Zij was steeds bereikbaar. Ook de kabinetschef, Bert Winnen, en zijn medewerkers waren zeer toegankelijk. Die samenwerking verliep goed.

Er was ook een vraag over de communicatie. Moeten er meer communicatieverantwoordelijken komen? Het is iets moeilijker voor mij daarop te

reageren. U weet dat wij in onze structuren verschillende cellen hebben. Die vraag gaat eerder over de Infocel. Kan de communicatie nog geoptimaliseerd worden? Ja, mogelijk wel, maar ik laat dat antwoord liever aan de communicatiedeskundigen.

Het tijdstip van de vernietiging van de strategische stock en de communicatie daarover, is tijdens de eerste vergadering van de RMG, toen ik voorgedragen werd als National Focal Point, ter sprake gekomen, en ook tijdens andere vergaderingen van de RMG.

Zoals ik al heb gezegd, wordt de RMG volgens het protocolakkoord bemand door de vertegenwoordigers van de entiteiten, dus in principe was die informatie daarmee dan ook doorgegeven. Men moet dat natuurlijk ook zien in de context die ik geprobeerd heb te verduidelijken. Het is geen verzachtende omstandigheid, maar het is wel zo: men kan niet zeggen dat er mondiaal een grote alertheid was op dat moment. De aanpak was nogal op het terrorisme gericht. Allicht heeft dat ook meegespeeld.

Er werd gevraagd of er voldoende middelen zijn wat betreft de mankracht in België op het gebied van de volksgezondheid. Het antwoord daarop is zonder twijfel 'neen' - er zijn niet voldoende middelen. Er is een nood aan mensen met expertise in *public health*. Er is ook onvoldoende opleiding in dat domein. Men moet er oog voor hebben dat de bestaande diensten... Ik heb in mijn nota's het woord lilliputdiensten gebruikt en zo is het ook: die diensten zijn veel te gering in omvang en zijn in het verleden allicht ook stiefmoederlijk behandeld. Dat heeft allicht te maken met het budget. Ik denk ook dat het geloof in het kunnen aanpakken van crisissen met medicatie en vaccins en de besparingen hebben meegespeeld, maar de consequentie is dat men onvoldoende voorbereid was en is om een pandemie van deze omvang aan te kunnen.

Er werd ook gevraagd naar de overdracht van informatie vanuit de RMG naar de interministeriële conferentie, naar de reden waarom informatie niet werd overgebracht. Dat is een collectief probleem. Dat heeft allicht ook te maken met het feit dat er heel wat structuren waren en dat men een beperkte pool heeft van mensen die ervaring hebben, die de materie beheersen. Dan moeten mensen zich opsplitsen.

Dat heeft ook als gevolg dat bepaalde items dan eigenlijk op een niveau worden behandeld waar ze niet *d'office* moeten behandeld worden. Er worden bijvoorbeeld heel veel punten behandeld op ministerieel niveau die eigenlijk ook zouden

behandeld kunnen worden op een lager niveau. Daar speelt mee het gebrek aan mankracht op lagere niveaus, de grootte van de crisis, de politieke aspecten, misschien ook een gebrek aan vertrouwen in de bestaande structuren.

Er was een vraag of men het crisisbeheer overkoepelend moet zien of in vakken. Men moet dat duidelijk in zijn totaliteit bekijken, maar dan specifiek wat de expertise en bevoegdheden betreft, betrokken op de specifieke diensten en niet iedereen apart. Dat moet overkoepelend zijn. Het is immers duidelijk, deze crisis slaat toe in alle sectoren.

Dan was er nog een vraag over de stock. Zijn die getest? Bij mijn weten niet. Voor de staat ervan moet ik terugvallen op het inspectieverslag.

In verband met de chronologie van de verstrekte adviezen of nota's, eind 2018 is er inderdaad advies gevraagd aan de Hoge Gezondheidsraad.

Dan was er een onderhoud en ik heb in de eerste jaarhelft een eerste document opgesteld als antwoord op een groene nota. Dat antwoord bevatte in hoofdzaak een stand van zaken van de strategische stock omdat er op dat moment nog geen advies van de Hoge Gezondheidsraad was en men input van mijnentwege wilde. Daarom werd die nota opgesteld met een beschrijving van de inhoud van de strategische stock en met de elementen die u daarnet hebt aangehaald. Die nota is integraal te uwer beschikking.

In afwachting van het advies van de Hoge Gezondheidsraad heb ik toen zelf gelijktijdig het initiatief genomen om te kijken in welke mate wij bijvoorbeeld antivirale middelen konden aanschaffen. In een van de opmerkingen van de Hoge Gezondheidsraad was er ook sprake van een kadaster, meer in het bijzonder wat de infrastructuur in de ziekenhuizen betreft. Ik heb toen aan de betrokken dienst in de FOD de vraag gesteld hoe het zit met de capaciteit aan bedden op intensieve zorg en op de diensten infectieziekten, met de capaciteit aan ventilatie (beademing) en met de ECMO's, e.a.

Dat zijn vragen die ook in februari 2019 werden gesteld, dus ruim vóór de crisis. Ik zeg dat alleen maar ter illustratie dat er parallel met de vragen die waren gesteld al andere initiatieven liepen om de graad van voorbereidheid en de uitbouw van een overzicht te verbeteren.

Er was een vraag over wat ik dacht over wat minister De Block had gezegd, met name dat ze wou geruistellen. Ik denk dat dat terecht was op dat moment. Als ik mij het goed herinner waren er

op 17 januari 44 bevestigde gevallen, waarvan 41 in China en 3 daarbuiten. Op dat moment wisten we niet veel over het coronavirus. We wisten dat coronavirussen in de winter verkoudheden veroorzaken. Heel veel informatie is pas nadien gekomen, zoals we nu nog steeds nieuwe informatie krijgen, bijvoorbeeld over het muterend vermogen van het virus, de onzekerheden over de vaccins en de doeltreffendheid ervan. Dit is een crisis die allicht blijft duren, hopelijk in mindere mate, en waarmee we tot op zekere hoogte zullen moeten leren leven. Dat is ook al door experts gezegd.

Was die geruststelling van de minster terecht? Met de kennis van dat moment denk ik van wel.

Wat de eerlijke communicatie over de stock betreft, denk ik dat ik mag zeggen dat er op geen enkel moment een niet-eerlijke communicatie is gevoerd. De communicatie die men heeft gevoerd over het dragen van een mondmasker was gebaseerd op de kennis van dat moment en de adviezen van de internationale organisaties zoals de WHO. Zij raadden in het begin niet aan om een mondmasker te dragen. In het begin was het ook niet duidelijk in hoeverre asymptomatische personen een rol speelden in de transmissie van het virus. De communicatie die in het begin en nadien werd gevoerd is op een eerlijke basis gebeurd, niet om bijvoorbeeld te verdoezelen dat er geen maskers waren in de stock.

De productie in België van materiaal is een belangrijk punt. Natuurlijk kan niet alles in ons land geproduceerd worden. De grondstof van vele producten komt van buiten Europa. Dat kan ik u meedelen omdat ik bijvoorbeeld ook aan het dossier van de jodiumtabletten werkte. Die grondstof komt bvb uit landen als India. Dat past in het gegeven dat producten uit lageloonlanden goedkoper zijn. Hetzelfde gaat op voor de mondmaskers, die voor een groot gedeelte in China werden en worden geproduceerd. Tegelijkertijd is dat een zwakte. België beschikt nu wel over een heel ruime stock aan maskers, maar een productiecapaciteit voor maskers zou er toch wel moeten zijn. Voor medicatie zal dat echter wat moeilijker liggen.

Vroeger konden wij nog een beroep doen op de apotheek van het leger, maar ook dat kan niet meer. In de pandemie van 2009, en zeker nog in de periode daarvoor, konden er voor de strategische stock producten *en vrac* worden aangekocht, omdat dat goedkoper was en omdat de bewaartijd ook langer is. Een factor die ook meespeelde was dat de vervaardiging van de tabletten of capsules kon worden toevertrouwd aan de militaire apotheek. Die mogelijkheid bestaat

thans niet meer.

In de reflectie en de evaluatie moeten dergelijke zaken worden meegenomen. Het is namelijk belangrijk om ook in België voor bestaande capaciteit te zorgen. Ik vernoem in dit verband ook de reactie in het begin van de crisis, waarbij landen met capaciteit om maskers te produceren op een bepaald moment hun grenzen gesloten hebben. In het begin van de crisis heb ik ook een mail verstuurd om te proberen maskers los te krijgen die op dat moment in Duitsland geblokkeerd waren.

Er werd ook een vraag gesteld over de wijze waarop wij in de toekomst met het virus omgaan, over de rol van de RMG in de good practices en de studies. Er wordt momenteel gewerkt aan een overzicht van de bestaande studies, ook in het kader van het vermijden van overlapping.

Dat moet inderdaad ook worden afgetoetst met de informatie die van het buitenland komt. Dat is een en-en-enverhaal. Verschillende factoren zullen daarin een rol blijven spelen.

De vraagsteller haalde ook het punt aan van het belang van de ventilatie. Dat speelt inderdaad ook een rol.

De RMG geeft over die problematiek momenteel een meer beperkte input, omdat die dossiers momenteel in hoofdzaak worden behandeld op het niveau van de GEMS. Hoe dan ook heeft de RMG ook een dossier over ventilatie behandeld, meer bepaald over de normering van de CO₂ en de eventuele aanpassing van die normering van 900 naar 800 ppm.

Dan moeten er opnieuw bepaalde keuzes worden gemaakt, waarbij telkens ook de haalbaarheid moet worden bekeken, want aanpassingen aan de normering, eventueel verstrenging, gaan opnieuw gepaard met investeringen door wie aan de normering moet voldoen. Er moet dus worden bekeken of een en ander haalbaar is, zeker voor sectoren die al onder zware druk staan.

Uiteraard is een van de meest eenvoudige manieren momenteel om de kwestie van de ventilatie aan te pakken, een maatregel uit te vaardigen om minder mensen in een bepaalde ruimte toe te laten. Te veel personen in een ruimte betekent een te hoog CO₂-gehalte: er moeten bijgevolg minder mensen aanwezig zijn. Zo gaat men vandaag te werk.

Er was ook een vraag over de roterende stock. In ieder geval zijn de antwoorden op de vele vragen vrij gedetailleerd uitgewerkt en over het principe van de roterende stock kan ik nog het volgende

toevoegen. Wij passen het principe van de roterende stock al vrij lang toe in België. Er zijn al sinds 2002 akkoorden met ziekenhuizen, bijvoorbeeld over Atropine. Er is ook een akkoord met een firma over het ter beschikking stellen van een antibioticum. Hoe werkt dat? Van Atropine is bijna twintig jaar geleden aan de ziekenhuizen een hoeveelheid ter beschikking gesteld. Het akkoord met het ziekenhuis bestond erin dat zij die hoeveelheid konden gebruiken. Daaraan gekoppeld moeten zij ervoor zorgen dat het niveau van de hoeveelheid of het aantal hetzelfde bleef. Dat is dus een gedecentraliseerde roterende stock.

Aan de firma wordt dan gevraagd een bepaalde hoeveelheid in voorraad te hebben, die de firma zelf kan gebruiken als een soort amortiserende stock om aan de gevraagde leveringen te kunnen voldoen. Nu is een roterende stock niet voor alles toepasbaar. Dat principe is alleen toepasbaar voor producten met een zekere turn-over, dat wil zeggen met een zekere omzet in de ziekenhuizen. Een andere voorwaarde is dat het product hier ter beschikking is. Voor een product dat van over zee komt en dat men snel nodig heeft maar slechts zelden gebruikt, is een roterende stock niet steeds mogelijk. De omzet ervan is te gering. Het is een product dat men hier dan beschikbaar heeft, en dat na verloop van tijd vernieuwd moet worden.

Wat we wel gedaan hebben, in akkoord met het kabinet en met Tom Auwers, is het voorstellen aan de EU van een joint use van producten, naar analogie van de joint procurement procedure die bij de Europese Unie bestaat. Het is uiteraard interessant gemeenschappelijk producten aan te schaffen, maar het is evenzeer interessant om bepaalde dure producten ter beschikking te stellen van andere lidstaten. Zo kunnen de kosten wat gedrukt worden.

Ik geef dat mee om uit te leggen dat aan het aloude principe van roterende stock wel degelijk aandacht is besteed bij de eerste nota's in 2019, vooral met het oog op een duurzaam beleid, omdat het inderdaad niet opgaat om dure producten te laten vervallen of te vernietigen. Een andere optie die we toen ook bekeken hebben, is om producten eventueel te doneren aan humanitaire organisaties.

Die optie moeten we ook nog uitwerken. Daarbij moet men wel nagaan of de producten nog een zekere toepasbaarheid hebben. Men kan niet een product een maand voordat het vervalt, nog doneren.

Er was een vraag of de adviezen waren afgestemd op mogelijke tekorten. Ja, men hield daar rekening mee. Er was wereldwijd een schaarste, niet alleen

aan beschermingsmiddelen, maar ook aan reagentia, als ik over de testafnames spreek bijvoorbeeld. Het voordeel van de RMG is dat bij de adviezen van de wetenschappelijke experts ook de haalbaarheid ervan wordt getoetst. Wat dat betreft, is de RMG eigenlijk een ideale structuur om te onderzoeken in welke mate men een advies kan transponeren in het beleid. Ik geef een voorbeeld. Als men zou uitvaardigen dat iedereen moet getest worden en men verwacht dat een dergelijke maatregel ertoe zou leiden dat men te lang moet wachten op het resultaat van tests van symptomatische personen, dan zou die maatregel zijn doel voorbijschieten. Kortom, als adviezen zijn besproken en het beleid is bepaald, dan is er inderdaad rekening gehouden met wie men zal testen en waar die personen worden getest. Zo heeft men er rekening mee gehouden dat in het begin enkel symptomatische personen die in het ziekenhuis moesten worden opgenomen, ook dienden te worden getest.

Dan was er nog een vraag over de FFP2-maskers die besteld werden op 31 januari.

Ik kan u geen antwoord geven op uw vraag wat er uiteindelijk met die maskers is gebeurd. Die maskers zijn besteld en daarna zijn deze in het proces terechtgekomen waarbij ook via andere kanalen maskers werden besteld en verdeeld.

Het is belangrijk te noteren dat er op 29 januari, dus nog in januari, ook al naar de prijs en beschikbaarheid van FFP2-maskers en 2 miljoen chirurgische maskers werd gevraagd. Toen kregen we al het signaal dat het vrij moeilijk zou zijn om aan chirurgische maskers te geraken. De reden daarvoor was dat de producenten op dat moment verplichtingen hadden ten opzichte van hun vaste klanten. Als ziekenhuizen contracten hebben met producenten en als er wereldwijd een schaarste is, dan belevt de producent eerst zijn contractanten. Toen al werd gezegd dat men geen volledige bestellingen meer kon leveren. Ook de ziekenhuizen kregen toen slechts een fractie van wat zij hadden besteld.

Ik denk dat ik hiermee het grootste deel van de vragen heb beantwoord. Het document dat werd bezorgd, is vrij gedetailleerd en geeft zo transparant mogelijk een antwoord op de gestelde vragen.

La présidente: Docteur Pardon, je vous remercie beaucoup. Je vais passer la parole aux différents membres pour les répliques.

Kathleen Depoorter (N-VA): Dokter Pardon, ik ben eigenlijk echt ontgoocheld door uw antwoord over de strategische stock. Ik wil u toch eens wijzen

op de situatie in het begin van de crisis: de zorgverstrekkers stonden echt naakt in de linie, helemaal naakt. Als artsen en apothekers hebben wij in eerste instantie onze stock mondkmaskers die wij nog hadden van de Mexicaanse griepcrisis, opgebruikt. Die waren ook vervallen, maar wij hadden ze in onze apotheek of in onze praktijk ergens in een achterkamer gehouden en wij moesten ze gebruiken, want er was niets anders.

U zegt nu dat u die bestelbon alleen hebt ondertekend en dat die daar al van uw voorganger lag. U bent een arts, u weet heel goed waar u mee bezig bent. Ik kan mij echt niet ontdoen van de indruk dat hier een of andere paraplu wordt opengetrokken. Ik kan mij niet voorstellen dat u, als de intelligente persoon die u bent en die heel consequent te werk is gegaan in de hele crisis, niet hebt nagedacht over wat u ondertekende, waarom u het ondertekende, hoe het tot stand gekomen zou zijn en wat de volgende stappen zouden zijn die u zou willen zetten. Het feit dat u mails stuurt naar de heer Auwers, naar zijn diensten, naar de minister, getuigt ervan dat er iets niet klopt in uw antwoord. Ik zou heel graag weten wat er niet klopt, want op dat moment zijn er fouten gemaakt die ervoor hebben gezorgd dat onze zorgverstrekkers effectief besmet zijn geraakt en niet beschermd waren.

Onze commissie moet op zoek gaan naar antwoorden hierop. Ofwel is er iets in de structuur dat iemand met uw functie niet de mogelijkheid geeft om aan de alarmbel te trekken, ofwel zijn er andere belemmerende factoren geweest die ervoor hebben gezorgd dat er geen stappen zijn gezet. Nochtans waren die stappen primordiaal. Had u vanuit uw hoedanigheid inspraak in wat het gevolg zou zijn? Heeft de minister geluisterd naar uw oproepen waarin u vraagt om de stock te hernieuwen? Het idee dat u geeft van de *joint use* en van een roterende strategische stock, is zeer valabel, maar is daarnaar geluisterd? Heeft men daar tussen 2018 en het begin van de crisis iets aan gedaan? Is er enige stap ondernomen waardoor wij de situatie waarin wij terechtgekomen zijn, waar er op een bepaald moment geen beschermingsmateriaal meer was voor onze zorgverstrekkers, hadden kunnen voorkomen? Dat vind ik cruciaal.

U spreekt over 29 januari, maar in het verslag van de hoorzitting met de heer De Raedt lees ik dat er op 23 februari nog een vliegtuig met 25 ton PBM's is vertrokken vanuit Europa. Op 28 februari was er een *joint procurement*, maar toen was alles al gemeld, dus wij wisten heel goed dat er een tekort zou zijn en u wist dat ook, want u heeft de mails geschreven, vandaar mijn concrete vraag: was u niet bij machte om de mensen die de beslissing

moesten nemen te bewegen tot actie?

Hoe vaak hebt u hierover overlegd met de minister? Heeft zij überhaupt geantwoord op uw mails? Heeft zij een actieplan gekoppeld aan de mails die u daarover hebt gestuurd?

We hadden het hier voortdurend over de strategische stock aan mondkmaskers, maar ook de stock van spuiten is vernietigd. Ook daar is niets mee gebeurd. Ook die stock is niet opnieuw aangevuld. Hoe komt dat? Was dit echt geen prioriteit, niet voor uw teams, niet voor de politieke verantwoordelijken? Hoe vaak hebt u dit op tafel gelegd? In de RMG is volgens u het punt ter sprake gekomen dat de stock vernietigd was. Dat klopt en dat hebben heel wat mensen ons ook bevestigd in de hoorzittingen. Er is ons echter ook wel gezegd dat er binnen de RMG nooit verteld is dat er niks gedaan werd aan die stock. Kunt u dat bevestigen? Een aantal personen die we hier gehoord hebben, dachten dat men daarmee bezig was, maar eigenlijk is er niet over gecommuniceerd.

Volgens u was er geen oneerlijke communicatie betreffende het dragen van maskers. U verwijst hier naar de asymptomatische transmissie. Dat vind ik ook een zeer moeilijk punt tijdens de hele crisis. Dokter Collin gaf aan dat er al in het begin van de crisis heel wat discussie was rond de asymptomatische transmissie. Een aantal experts hebben in *Het Journaal* heel duidelijk gezegd dat bij dit virus asymptomatische transmissie helemaal niet aan de orde was. Het zou geen probleem zijn. Er werd ook gesteld dat de besmettingsafstand 1,5 meter is. Dat was allemaal niet wetenschappelijk bewezen. Elke wetenschapper weet dat elk virus ook presymptotisch getransfereerd kan worden. Op 2 februari 2020 publiceerde de WHO daar ook een studie rond.

Hoe verklaart u dat met het feit dat er wel altijd correct is gecommuniceerd rond het dragen van mondkmaskers? Uiteindelijk werd op 27 april voor het eerst door de minister van Volksgezondheid gecommuniceerd rond het nut van die mondkmaskers. Daarvoor was dat voor het grote publiek niet noodzakelijk. Vindt u dat dan wetenschappelijk correct? Staafte dit met de adviezen die werden gegeven? U bent een wetenschapper en arts. U weet toch hoe dat gaat bij virussen? Er is daardoor wel een hele periode verloren gegaan. We kunnen absoluut niet tegenspreken dat daardoor meer zieken zijn gevallen. Hadden we dit niet kunnen voorkomen? Wetenschappelijk communiceren is nooit zwart-wit. Dat weet u, dat weet elke wetenschapper. Zijn we daar niet wat in de fout gegaan? Is daar niet te veel gecommuniceerd vanuit een ingeving veeleer

dan vanuit echt wetenschappelijke adviezen?

La présidente: Étant donné que nous ne sommes pas très nombreux et qu'il n'est pas très tard, je vais proposer à M. Pardon de répondre directement aux questions supplémentaires de Mme Depoorter parce qu'elles étaient très précises. Je passerai ensuite la parole à Mme Creemers. Nous procéderons ainsi.

Paul Pardon: Mevrouw Depoorter, dank u voor uw vraag. Ik wil nog eens benadrukken dat ik geen bestelbon heb ondertekend. Dat dossier was af. Het was beslist door mijn voorgangers en door de personen die toen met dat dossier bezig waren. Ik heb geen bestelbon ondertekend. De bestelbon lag ter ondertekening op het bureau van de hiërarchie. Niet bij mij.

Kathleen Depoorter (N-VA): Kunt u dan duiden wie deze bestelbon heeft ondertekend?

Paul Pardon: Die bestelbon is ondertekend, zoals dat altijd gaat, door de hiërarchische verantwoordelijke, de voorzitter van de FOD.

Wat uw andere vragen betreft, meen ik dat de antwoorden in het document dat u werd bezorgd echt duidelijk zijn. Ik heb niet één, maar verschillende nota's opgesteld in 2019. U hebt ook letterlijk gehoord dat gezegd werd: "zonder middelen zitten wij hier vast". Het jongste document was bedoeld als planning voor de komende jaren. Ik wijs er nog eens op dat op dat moment de regering in lopende zaken was. De bedoeling van die nota was aan te geven dat de aankoop geraamd werd op ongeveer 100 miljoen en in welke mate die uitgave gepland kon worden. Het document droeg trouwens de titel: 2019-2021. In die context was die nota opgesteld. Zoals gezegd was het niet één nota, en eigenlijk waren die nota's in vrij duidelijke taal gesteld.

Barbara Creemers (Ecolo-Groen): Mevrouw de voorzitter, mijnheer Pardon, ik grijp heel even terug naar mijn oorspronkelijke vraag. Veel factoren in het begin van de crisis, en sowieso in zo'n crisis, liggen buiten de bevoegdheid FOD Volksgezondheid. Mijn vraag was hoe u reageert op de kritiek van instanties van Binnenlandse Zaken, zoals het Crisiscentrum, die stellen dat de FOD Volksgezondheid, in het begin zeker, het roer te lang heeft willen vasthouden. U antwoordt daarop dat dit klopt, dat het in het begin zo was, maar dat u steeds goed hebt samengewerkt. De Crisiscel, de gouverneurs en iedereen van Binnenlandse Zaken, zelfs voormalig minister De Crem, hebben hier 180° het tegenovergestelde beweerd van wat u zegt. U zegt dat u goed hebt samengewerkt, zij zeggen het tegenovergestelde.

Wat moeten wij hieruit leren?

De getuigenissen van de mensen die Binnenlandse Zaken opvolgen, stellen een veel meer gecoördineerde aanpak voor waarin zowel Binnenlandse Zaken als de FOD Volksgezondheid vertegenwoordigd zijn en samen verantwoordelijk zijn voor de aanpak van zo'n crisis. U zegt nu dat het eigenlijk goed was zoals het werd aangepakt. De vooravond van de grote lockdown, 12 maart 2020, zeiden de gouverneurs dat Binnenlandse Zaken het mee moest overnemen, want dat zij niet wisten waaraan zij toe waren. Ik wil u toch vragen hierop te reageren want ik blijf op mijn honger zitten. Wat moeten wij hieruit leren? Ik hoor u daaruit geen lessen trekken. Ik hoor Binnenlandse Zaken de tegenovergestelde les trekken van wat u beweert. Ik wil u daarop toch nog heel even laten reageren.

Wij hebben ook vaak gehoord, en ik herinner het mij uit het betoog van voormalig minister Geens, dat politici vaak te veel bezig zijn met het operationele, terwijl zij een aantal beslissingen moeten nemen en dan het operationele zouden moeten kunnen overlaten aan bijvoorbeeld een aantal hooggeplaatste ambtenaren. In het hele mondkaskerverhaal stellen we echter vast dat u hebt geprobeerd om die vernieuwing van de stock of het tegenhouden van de vernietiging, op de agenda te plaatsen en dat dit niet gelukt is. Hoe kunnen wij dat in de toekomst voorkomen? Samen met u hoop ik dat wij zulke crisis niet meer meemaken. Stel dat het nog 30 jaar duurt voor er weer zo'n crisis is en iedereen is ingedommeld en de stock wordt weer vernietigd. Hoe kunnen wij nu in onze aanbevelingen betonen dat ambtenaren zoals u, hooggeplaatste ambtenaren, er mee voor kunnen zorgen dat die stock er zal zijn?

Hoe kunnen we in onze aanbevelingen opnemen dat politici inderdaad bezig zullen zijn met beleid en dat hooggeplaatste ambtenaren binnen de FOD zulke beslissingen kunnen nemen? Hoe pakken we dat aan, zodat dit niet meer gebeurt? Is het bijvoorbeeld een idee – u spreekt in uw antwoorden ook over de coronacommissaris, zoals we vroeger een griepcommissaris hadden, maar tussen de twee crisissen is daar weinig mee gebeurd – om zo'n coronacommissaris permanent in te schakelen als een mogelijke pandemiecommissaris? Wat is uw idee daarover, kunt u dat steunen? Kan dat binnen de structuren die we nu hebben? Hoe moeten we dat in de aanbevelingen stoppen?

Wat het dragen van de mondkaskers betreft, zegt u altijd de adviezen te hebben opgevolgd en dat u toen niet wist dat het nodig was. De Hoge Gezondheidsraad heeft andere zaken beweerd.

Het dragen van een mondk masker werd niet aanbevolen omdat er tekorten waren. Voormalig minister Geens heeft hier verklaard dat met de stoffen mondk maskers – de "huisvlijtmondk maskers" zoals hij ze zo mooi omschreef – de bevolking ook al vroeg kon worden beschermd. Dus ook daar blijf ik toch verschillende signalen krijgen – maar dat was meer een opmerking.

Mijn drie concrete vragen zijn dus: hoe gaan we om met die discrepantie tussen Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid, hoe pakken we dit in de toekomst aan? Ten tweede, hoe zorgen we ervoor dat in de toekomst politici niet zoveel bezig moeten zijn met het operationele? Ten derde, hoe betonnen we een pandemiecommissaris in mogelijk toekomstig beleid?

Paul Pardon: Wat de samenwerking tussen Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid betreft, dat is uiteraard ook een groeiproces geweest. Binnen de Risk Management Group (RMG) waren wij vooral bezig met de aspecten 'volksgezondheid' en de implementatie op het gebied van de volksgezondheid. De interactie met Binnenlandse Zaken speelde zich dan voornamelijk af binnen het Federaal Coördinatiecomité (COFECO). Kon die interactie op termijn beter? Ja, alleen al door de omvang van de crisis. Om één voorbeeld te geven. Voor het handhavingsaspect van bepaalde maatregelen of de rol van de Sociaaleconomische Cel (ECOSOC) die deel uitmaakt van het COFECO is de interactie met Binnenlandse Zaken uiteraard nuttig en nodig. Een van de punten die in de evaluatie verder bekeken moet worden is hoe die interactie geoptimaliseerd kan worden. Dat hangt ook samen met wat we al verschillende keren gezegd hebben over de eenheid van commando en waar die gesitueerd is.

Als men in het begin van de crisis twee kapiteins op het schip zet, zal dat ook niet ideaal zijn. Daarom werd in het begin geopteerd om de lead eerst bij Volksgezondheid te leggen. Waarom is alles zo gelopen? Dat is ook een vraag die u aan het kabinet moet stellen.

Door de omvang van de crisis is het inderdaad zo dat men na verloop van tijd heeft gezien dat de interacties tussen de verschillende departementen intenser moesten zijn. Dat was ook de reden dat er later op het jaar tijdelijk beslissingen werden genomen in het overlegcomité, wat een goede zaak is geweest.

Moet het commissariaat er permanent zijn? Ik denk het niet. Het is wel een heel terechte vraag. Wat wel nodig is, is een controlemechanisme dat zich bezighoudt met de structuren die we nodig hebben voor een crisis. Ook als er geen crisis is, moet er

iemand voor zorgen dat de voorbereiding in orde is, dat de zaken die we nodig hebben er zijn.

De slogan van Audi is *Vorsprung durch Technik*. Wat we uit deze crisis moeten leren is 'voorsprong door voorbereiding'. Dat zegt heel veel. Zijn we daarin tekortgeschoten? Ja, dat is zeker een van de lessen die we daaruit moeten trekken. Dat is een collectieve verantwoordelijkheid. Ik denk niet dat men daarvoor één persoon, één regering, één dienst moet zoeken. Dat is de voorbije decennia zo ontstaan. Dat is collectief.

U had ook een vraag over het niveau van de beslissingen en de thema's die op het niveau van de ministers worden besproken. Ik heb gezegd dat het goed zou zijn als men meer vertrouwen zou hebben in de structuren die er zijn. Dat zal allicht ook een groeiproces zijn.

Het is ook heel complex, een crisis die niemand heeft meegemaakt, met telkens wisselende factoren, een veelheid van inputs, een veelheid van adviezen. De vraag is zonder meer terecht. De reactie van de politici om heel nauw de zaak op te volgen, is ook volledig te begrijpen, zeker ook in een context van beperkt aanwezige mankracht vóór de crisis. Hetgeen heeft bijgedragen om dat beter aan te pakken, is in ieder geval wat gebeurd is op het einde van verleden jaar: de creatie van verschillende werkgroepen, waarbij men is gaan kijken naar teststrategie en vaccinatie. Dat heeft te maken met de grootte van de crisis. Ik geef u daarin gelijk.

Het zou inderdaad beter zijn als er in operationele en strategische zaken een beter onderscheid wordt gemaakt. Ik denk ook dat de complexe staatsstructuur waar we ons in bevinden, daar ook een rol in gaat spelen. Bij relatief kleine beslissingen, zoals teststrategie, hebben we vastgesteld dat bijna op het moment waarop men nog over een bepaalde teststrategie aan het nadenken is, die in bepaalde streken al wordt geïmplementeerd. Dat heeft dan ook te maken met de autonomie van de deelstaten, die men ook moet respecteren. We zitten nu in een structuur die zijn bevoegdheden en zijn verantwoordelijkheden heeft. Ik heb gezegd dat het daarin ook niet zonder meer eenvoudig is om daarin te coördineren. Wat leren we daaruit voor de toekomst? Een duidelijk bepalen van ieders bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Ik denk dat dit een heel belangrijke les is.

La présidente: Monsieur Pardon, je vous remercie. M. Prévot n'ayant plus de questions complémentaires, je cède la parole au groupe Vlaams Belang.

Dominiek Sneppe (VB): Mevrouw de voorzitter, mijnheer Pardon, ik heb niet echt bijkomende vragen. De andere leden hebben de meeste van mijn vragen reeds in mijn plaats gesteld. Ik wil echter nog eens terugkomen op die drie of vier nota's die u hebt geschreven.

Het is raar dat u een eerste nota schrijft naar de medewerkers van de voorzitter, waarna u een tweede nota schrijft naar de voorzitter zelf, om dan een derde nota naar het kabinet te sturen. Ik heb geen antwoord op die bedenking gekregen.

Heeft het te maken met het feit dat de nota's niet doorstroomden en dat u er geen antwoord op kreeg? Waarom werden drie nota's geschreven? In welke mate verschilden de nota's van elkaar?

Paul Pardon: Mevrouw de voorzitter, mevrouw Sneppe, het antwoord op uw vraag situeert zich in de manier van werken binnen de overheidsdienst.

De eerste nota is gestuurd naar de medewerkers van de voorzitter, omdat er door hen aan mij een vraag was gesteld om input te geven bij een groene nota. Ik neem aan dat de input die ik op dat moment heb gegeven, verzameld wordt door de medewerkers van de voorzitter in samenspraak met de voorzitter, om daarna te worden bezorgd als antwoord op de groene nota. Daarom is dat eerste antwoord naar de medewerkers gegaan.

De tweede nota is intern binnen de FOD verstrekt, omdat het in de regel niet gebruikelijk is dat de FOD de voorzitter passeert en rechtstreeks communiceert met het kabinet. Dat was de bedoeling van de tweede nota.

De timing van de tweede en derde nota is natuurlijk ook verweven met het bekomen van het advies van de Hoge Gezondheidsraad. De derde nota is verstuurd naar het kabinet in het kader van wat ik al heb verteld, zijnde de latere planning, en nadat er intern een fiat was om de nota door te sturen.

Nathalie Gilson (MR): Monsieur Pardon, je vous remercie. Je n'ai pas pu suivre l'entièreté de vos réponses mais notre collaborateur m'a tenue au courant de vos propos. J'ai noté que vous confirmez la nécessité d'essayer d'avoir une ligne de production de matériel stratégique en Belgique mais qu'apparemment, il n'y a pas encore d'étude sur la faisabilité économique de ce type de projet.

En ce qui concerne les tests et les protocoles appliqués dans d'autres pays au niveau de l'événementiel - la capacité d'accueil des personnes par rapport au volume du lieu; les tests effectués avant et après l'événement -, vous avez dit qu'il fallait éviter les doubles emplois. J'ai

l'impression qu'il n'y a pas vraiment de processus coordonné entre notre pays et les autres pays européens pour permettre cet échange, de manière à ne pas devoir recommencer à zéro. En Belgique, on parle à présent de réaliser des tests en situation par rapport à ces protocoles. Ne pourrait-on simplement appliquer les protocoles qui ont donné de bons résultats ailleurs, par exemple à Barcelone? Au vu du nombre de personnes présentes lors de l'événement qui y a été organisé, je crois qu'il y a eu zéro contamination ou un taux de positivité extrêmement faible. Ainsi, nous ne devrions pas tout réinventer et nous pourrions gagner du temps pour la réouverture de certaines activités.

Paul Pardon: Je vous remercie pour vos questions.

De laatste vraag die u stelt, kunt u volgens mij best richten tot de GEMS.

In antwoord op uw eerste vraag bied ik u mijn excuses aan, want ik heb daarnet niet geantwoord op uw vraag aangaande studies naar productie. Ik ben niet direct op de hoogte van het gegeven of er daarover studies bestaan, maar als ik mij niet vergis, is er in België momenteel wel de capaciteit om bepaalde maskers te produceren. Dat is een van de verwezenlijkingen, geïnitieerd door toenmalig minister De Backer. Als ik me niet vergis, is het nu dus wel mogelijk om in België een bepaald soort maskers te produceren. Als u voor honderd procent bevestiging wenst, dan moet u de vraag stellen aan de mensen die eertijds deel uitmaakten van de taskforce *shortages*.

Nathalie Gilson (MR): Docteur Pardon, je vous remercie pour cette réponse. Concernant les événements, vous dites que c'est une question à adresser au GEES; je présume alors qu'il convient de s'adresser au ministre puisque nous, les parlementaires, à moins d'avoir l'honneur d'auditionner un membre de ce groupe, ne pouvons pas nous adresser directement au GEES. Vous dites bien que cela relève plutôt de la compétence du GEES.

Paul Pardon: Oui.

Nathalie Gilson (MR): Je vous remercie beaucoup.

La présidente: Vous pourrez peut-être poser la question mercredi prochain à M. Van Ranst qui fait partie du GEES.

Nawal Farih (CD&V): Mevrouw de voorzitter, op dit moment heb ik geen bijkomende vragen. Tijdens de sessie heb ik de schriftelijke antwoorden

van dokter Pardon doorgenomen. Ik denk dat ik daarin wel voldoende informatie terugvind.

Mijnheer Pardon, nogmaals mijn dank daarvoor.

Sofie Merckx (PVDA-PTB): Mijnheer Pardon, ik ben toch wat verbaasd en teleurgesteld. U hebt helemaal niet geantwoord op mijn vragen en ik kan niet anders dan sommige vragen opnieuw te stellen.

Sommige zaken zijn beantwoord omdat andere collega's erop ingingen, maar ik wil u toch even het gevoel meegeven dat ik had toen in februari de covidcrisis uitbrak en ikzelf op de eerste lijn stond. Mijn collega's en ikzelf zitten daar zonder beschermingsmateriaal. Er worden geen maskers geleverd. Dan komen we in maart te weten dat de strategische voorraad vernietigd is en vragen wij naar een onderzoekscommissie.

Als ik daarna in al die documenten lees dat u verschillende nota's hebt opgesteld, zoals u daarnet hebt herhaald, tot en met 17 januari, waar u al een mail stuurt om maskers te bestellen, dan begrijp ik niet dat u nu daarop niet ingaat. Mijn bloed kookte toen wel door wat er allemaal gebeurde en wat er werd beslist. Wat de vernietiging betreft, u hebt verwezen naar het inspectieverslag. Ik zou dat graag krijgen. Wij hebben daaromtrent wel onrechtstreeks zaken gekregen, maar niet het echte inspectieverslag.

Wat vond u van het antwoord van het kabinet op uw mail van 17 januari om 00.13 uur, waarin zij weigeren in te gaan op de aanleg van een nieuwe strategische stock ten belope van 100 miljoen euro? Vindt u dat normaal? Hoe hebt u de commissievergadering van 28 januari beleefd, waar u naast mevrouw De Block zat, waar ik vroeg of er een strategische mondmaskervoorraad was en waarover mevrouw De Block niet eerlijk heeft gecommuniceerd?

U hebt daarnet gezegd dat er eerlijk is gecommuniceerd. Sommige collega's hebben daarover al vragen gesteld. Vindt u het eerlijk communiceren als een parlamentslid vraagt of er een strategische stock is en de minister daarop niet antwoordt? Is dat volgens u eerlijke communicatie? Ik krijg daarop toch graag een duidelijk antwoord.

Paul Pardon: Mevrouw Merckx, ik meen dat ik voldoende geantwoord heb op uw vraag, zowel mondeling als in mijn geschreven document. Ik meen dat u het inspectieverslag ook hebt? Als dat niet zo is, zal ik er zeker voor zorgen dat u het bezorgd wordt. Maar bij mijn weten hebt u het ter beschikking.

Dat is geen inspectieverslag van mij, dat is een inspectieverslag van de FOD Volksgezondheid en van de mensen die toen bezig waren met het dossier, samen met het FAGG. Er zijn twee verslagen. Eerst dat inspectieverslag van de FOD en het FAGG, waarbij ook gezegd is dat men een inventaris moest maken. Die is dan in tweede instantie gekomen. Dat zijn twee documenten, die bij mijn weten - en ik zie dit bevestigd door mijn medewerkers - aan de leden van de commissie bezorgd zijn.

Ik heb mij voor mijn antwoord ook op die inspectieverslagen gebaseerd.

Over mijn reactie op de mail dan, die kunt u ook terugvinden in mijn antwoord op de schriftelijke vragen.

Ik zeg daar onder andere dat het idee van een roterende stock in de nota en de begeleidende mail vermeld was, maar niet als dusdanig uitgewerkt. Ik heb er ook bijgezet dat dat geen specifieke vraag was in de groene nota van 28 juni 2018 en in de nota van februari 2019.

Verder zult u zien wat ik daarnet heb toegelicht, dat het principe van roterende stock eigenlijk al langer bestaat. Dat was mijn reactie op die mail.

Sofie Merckx (PVDA-PTB): Madame la présidente, veuillez m'excuser, mais M. Pardon n'a pas répondu à propos de la réunion de la commission du 28 janvier.

La présidente: Monsieur Pardon, avez-vous un complément d'information à apporter?

Paul Pardon: Het is niet aan mij om een oordeel uit te spreken over de communicatie die gevoerd werd. Ik heb voldoende toegelicht wat ik zelf vind van de eerlijke communicatie en wat op dat moment de adviezen waren.

Karin Jiroflée (Vooruit): Mijnheer Pardon, in ieder geval dank ik u heel erg voor de uitgebreide antwoorden, maar ik heb één zaak gemist. Ik heb het over de bewuste 31 januari en de 500.000 FFP2-maskers. U zegt dat u niet weet waar die na de levering naartoe zijn gegaan, maar ik vroeg ook wie eigenlijk had beslist om die 500.000 FFP2-maskers te bestellen. Dat zou ik toch graag weten. In uw repliek zei u dat de markt toen al gedereguleerd was. Zijn die 500.000 FFP2-maskers in de plaats van chirurgische maskers besteld, omdat men wist dat er een probleem was, en waarom waren het er 500.000? Toen werd vastgesteld dat de markt gedereguleerd was, zijn er dan alarmbellen afgegaan? Is dat toen doorgegeven aan het kabinet of aan de FOD? Is

men toen plannen beginnen maken en is er naar oplossingen gezocht? Dat is immers pas in de loop van februari naar buiten gekomen. Ik wil dus graag weten of men FFP2-maskers heeft besteld in plaats van chirurgische maskers, omdat de markt gedereguleerd was, maar dat men eigenlijk chirurgische maskers wilde bestellen. Als men die vaststelling had gedaan, wat was dan de reactie: is men in gang geschoten of is dat nog een tijdje blijven liggen?

Paul Pardon: Mevrouw Jiroflée, op dat moment, in januari, waren er ook al informele contacten met het kabinet. Tezelfdertijd – dat kunt u onder andere lezen in het geschreven antwoord op vraag 120 – waren er contacten met een producent, omdat sinds mei 2019, in het kader van de uitbouw van de strategische stock en de eventuele aanschaf van maskers, een marktonderzoek plaatsvond en er contacten waren om te bekijken welk type maskers wij zouden bestellen. Die contacten begonnen dus in mei 2019 en liepen in de rest van dat jaar verder. Er is toen echter geen bestelling geplaatst, deels omdat er niet direct middelen waren voor het totaalpakket en omdat wij wat ingehaald waren door de tijd. Als men FFP2-maskers bestelt, is daar immers ook een fitting aan gekoppeld.

Wat betekent dat? Als men die maskers bestelt, dan krijgt men een kleine levering. Die laat men dan uittesten om na te gaan in hoeverre die geschikt zijn voor gebruik, dat die goed op het aangezicht aansluiten. Dat is ook iets dat een zekere tijd in beslag neemt. Op het moment dat wij een aanbesteding zouden kunnen doen, kregen wij dat niet meer rond in 2019. Dat is één van de bijkomende redenen waarom dit op dat moment ook niet beslist geweest is. Maar die contacten waren er. In mijn antwoord kan u lezen dat op 22 januari aan die firma ook wordt gevraagd naar prijspecificaties voor maskers. Er zijn ook telefonische contacten. Toen werd effectief ook al gesignaleerd dat er een schaarste was en dat, zoals ik al zei, men slechts kleine hoeveelheden kon leveren. Op 29 januari wordt nog eens naar de prijs en de beschikbaarheid gevraagd van 500.000 FFP2-maskers en 2 miljoen chirurgische. Het antwoord van de chirurgische, dat had ik daarnet gezegd. Op dat moment kon men daar geen aanspraak op maken omdat de firma met contractuele verplichtingen zat ten opzichte van andere klanten.

Waarom juist 500.000? Dat kan ik mij momenteel niet direct herinneren. Het is mogelijk dat dit op dat moment een aanbod was.

Hoe is die bestelling gelopen? Ik vermoed dat we intern in de FOD hebben beslist om die bestelling op dat moment te plaatsen, gezien het feit dat er

geen FFP2-maskers waren en dat we op dat moment toch al wisten dat we beter konden nemen wat we konden vastleggen. Want op dat moment was er wel degelijk een zoektocht bezig. We waren ook aan het bekijken in welke mate men alternatieven kon gebruiken. Maskers hebben een bepaalde normering. Toen werd ook al bekeken met wat de EN149-normering overeenkwam. Dat alles kadert in die enorme schaarste. Op dat moment bestelde men alles wat mogelijk was om geleverd te krijgen, zelfs maskers die geen EN149-normering hadden, maar als gelijkwaardig werden beschouwd.

La présidente: Puisqu'il n'y a plus de commentaires, il me reste à vous remercier, docteur Pardon, pour cet après-midi que vous nous avez encore accordée et pour toutes les réponses écrites et très circonstanciées que nous avons reçues et qui ne manqueront pas de compléter notre rapport.

Chers collègues, je vous donne rendez-vous mercredi après-midi et vendredi. Il s'agira d'une longue semaine mais nous commençons tout doucement à percevoir la fin des auditions.

Paul Pardon: Ik wil de commissie nog eens bedanken voor de uitnodiging en voor de gelegenheid om ook die moeilijke thema's toe te lichten, met de bedoeling om daar uiteraard lessen uit te trekken. Ik wil iedereen nog eens uitdrukkelijk danken, ook voor de wijze waarop de vragen gesteld zijn.

La présidente: Merci à vous également. Bonne soirée à tous.

La réunion publique de commission est levée à 17.17 heures.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 17.17 uur.